

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o.p.s.

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor/specializace: 6208R190 Podniková ekonomika a řízení lidských zdrojů

Socioekonomický dopad koronavirové krize na zaměstnance a podnikatele

Bakalářská práce

Sebastian STOPA

Vedoucí práce: **PhDr. Alemayehu Kumsa, Ph.D.**

ŠKODA AUTO Vysoká škola

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatel: **Sebastian Stopa**

Studijní program: **Ekonomika a management**

Obor: **Podniková ekonomika a řízení lidských zdrojů**

Název tématu: **Socioekonomický dopad koronavirové krize na zaměstnance a podnikatele**

Cíl: Tato práce má za cíl analyzovat socioekonomické dopady krizí jak na zaměstnance, tak na podnikatele a jejich firmy. V teoretické části budou vymezeny pojmy pandemie a její vznik a šíření, covid-19, ekonomická krize, dále budou specifikovány modely adaptací a dopadů. Cílování empirického výzkumu, formou dotazníku a rozhovoru, bude na jednu menší firmu A a větší B a následné srovnání dopadů. U zaměstnanců bude hlavní zaměření na ekonomický a psychologický dopad, které jsou podstatné pro zdravé fungování jedince ve firmě. Cílem práce je vyhotovení plánu opatření, jak předcházet různým krizovým situacím a negativním dopadům a následné doporučení k vhodné investici času a finančních prostředků.

Rámcový obsah:

1. Úvod a cíl práce
Představení struktury práce a shrnutí cílů práce.
2. Teoretická východiska
Co to je pandemie, covid-19, jak vznikla a jak se šířila. Popis krizových situací, možných adaptací, modelů a dopadů na zaměstnance a ekonomické struktury.
3. Praktická část – empirický výzkum
Porovnání dopadů na malou firmu a střední firmu, výzkum socioekonomického dopadu na zaměstnance, formou sociologické techniky dotazníkového šetření a rozhovoru.
4. Návrhy opatření na vyrovnání se s krizemi pro zaměstnance z ekonomického a psychologického hlediska, dále pro firmy z ekonomického a adaptačního hlediska.
5. Zhodnocení a závěr

Rozsah práce: 25 – 30 stran

Seznam odborné literatury:

1. KRASŤEV, I. – MAREC, S. *Európa a pandémia*. Slovensko: Absynt, 2020. 106 s. ISBN 978-80-8203-183-9.
2. MERHAUT, M. *Vlivy ekonomické krize na změnu chování managementu*. Česká republika: Wolters Kluwer, 2013. 152 s. ISBN 978-80-7478-365-4.
3. KOHOUT, P. *Finance po krizi – 3. rozšířené vydání*. Česká republika: Grada, 2011. 328 s. ISBN 978-80-247-3583-2.
4. JUREČKA, V. *Makroekonomie: 3., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Grada, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.
5. KOHOUT, P. *Investice: Nová strategie*. Praha: Grada, 2018. 216 s. ISBN 978-80-271-2101-4.
6. NAVRÁTIL, D. Analýza České spořitelny: Dopady koronaviru na celosvětovou ekonomiku. [online]. 2021. URL: <https://www.csas.cz/cs/o-nas/pro-media/tiskove-zpravy/2020/02/27/analiza-ceske-sporitelny-dopady-koronaviru-na-celosvetovou-ekonomiku>.
7. WOLF, M. *Posuny a otřesy: Ponaučení z finanční krize*. Praha: Universum, 2016. 496 s. ISBN 978-80-242-5448-7.
8. LANG, N. – CARLSON-SZLEZAK, P. – REEVES, M. Lead Your Business Through the Coronavirus Crisis. [online]. 2020. URL: <http://coronanepal.org/Areas/Report/Uploads/Files/c8c0a674-41f8-4774-bcb8-b90e05747499.pdf>.
9. GARRIDO-HERNANSAIZ, H. – RODRÍGUEZ-REY, R. – COLLADO, S. Psychological Impact and Associated Factors During the Initial Stage of the Coronavirus (COVID-19) Pandemic Among the General Population in Spain. [online]. 2020. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.01540/full?report=reader>.
10. SMRČKA, L. *Rodinné finance. Ekonomická krize a krach optimismu*. Praha: C. H. Beck, 2010. 560 s. ISBN 978-80-7400-199-4.

Datum zadání bakalářské práce: prosinec 2020

Termín odevzdání bakalářské práce: prosinec 2021

L. S.

Elektronicky schváleno dne 27. 5. 2021

Sebastian Stopa

Autor práce

Elektronicky schváleno dne 27. 5. 2021

PhDr. Alemayehu Kumsa, Ph.D.

Vedoucí práce

Elektronicky schváleno dne 30. 5. 2021

doc. PhDr. Karel Pavlica, Ph.D.

Garant studijního oboru

Elektronicky schváleno dne 31. 5. 2021

doc. Ing. Pavel Mertlík, CSc.

Rektor ŠAVŠ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval(a) samostatně a použité zdroje uvádím v seznamu literatury. Prohlašuji, že jsem se při vypracování řídil(a) vnitřním předpisem ŠKODA AUTO VYSOKÉ ŠKOLY o.p.s. (dále jen ŠAVŠ) směrnici OS.17.10 Vypracování závěrečné práce.

Jsem si vědom(a), že se na tuto závěrečnou práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, že se jedná ve smyslu § 60 o školní dílo a že podle § 35 odst. 3 je ŠAVŠ oprávněna mou práci využít k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna podle § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

Beru na vědomí, že ŠAVŠ má právo na uzavření licenční smlouvy k této práci za obvyklých podmínek. Užiji-li tuto práci, nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, mám povinnost o této skutečnosti informovat ŠAVŠ. V takovém případě má ŠAVŠ právo ode mne požadovat příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to až do jejich skutečné výše.

V Mladé Boleslavi dne 1.12. 2021

Děkuji PhDr. Alemayehu Kumsovi, Ph.D. za odborné vedení závěrečné práce, poskytování rad a vhodných podkladů. Také bych chtěl poděkovat Pavlu Stopovi za doporučení ekonomických subjektů k vypracování praktické části. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat lidem, kteří vyplnili dotazníky a ochotně se mnou provedli rozhovory.

Obsah

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o.p.s.	1
Socioekonomický dopad koronavirové krize na zaměstnance a podnikatele ..	1
Bakalářská práce	1
Úvod.....	9
Teoretická část bakalářské práce.....	11
1 Pandemie.....	11
1.1 Kým je pandemie vyhlášená.....	11
1.2 Co je to koronavirus	12
1.2.1 Typy koronaviru	12
1.2.2 Původ koronaviru.....	13
1.3 Šíření koronaviru	13
2 Vznik krizových situací v průběhu pandemie	15
2.1 Krizy ve službách a průmyslu.....	15
2.2 Krizy ve zdravotnictví	15
2.2.1 Polarizování společnosti na základě dezinformací	16
2.3 Nedůvěra vládě	17
3 Dopad na českou ekonomiku.....	19
3.1 Prognózy na období pandemie	19
3.1.1 Prognóza na rok 2020 podle Deloitte.....	19
3.1.2 Zhodnocení roku 2020 podle společnosti Deloitte	20
3.1.3 Prognóza roku 2020 podle MFČR	21
3.1.4 Prognóza na rok 2021 a zhodnocení roku 2020	22
3.2 Inflace a deflace	23
3.3 Státní dluh	24
4 Opatření vlády proti covid-19.....	25
4.1 Karanténa.....	25
4.2 Programy.....	25
4.2.1 Program antivirus A/A plus	25
4.2.2 Program covid – nájemné.....	26
4.2.3 Programy pro kulturu a sport	26

4.2.4	Program ošetřovné	26
4.2.5	Kompenzační bonusy pro OSVČ malé s. r. o.	27
4.2.6	Program Agricovid – potravinářství	27
4.2.7	Program pro ubytovací služby a lázeňství	27
5	Dopad na české firmy	28
5.1	Krizový management a adaptace	28
5.2	Digitalizace	29
5.3	Nejvíce zasažená odvětví	29
5.4	Transformace školství	31
5.5	Propouštění	31
5.5.1	Propouštění ve ŠKODA AUTO a. s. v roce 2021	31
6	Dopad na zaměstnance	32
6.1	Překážky na straně zaměstnavatele	32
6.2	Trh práce	32
6.2.1	Nezaměstnanost	33
6.2.2	Přesun pracovníků na trhu práce	33
6.3	Finanční zabezpečení a investice	34
6.4	Psychologický dopad pandemie	34
7	Řešení krizí	36
Praktická část bakalářské práce		38
8	Metodologie	38
8.1	Výzkumná strategie	38
8.2	Výzkumné otázky	38
8.3	Výběr respondentů	39
8.4	Etika	39
8.5	Metody sběru dat a realizace výzkumu	39
8.6	Popis analýzy dat	40
9	Analýza Dat	41
9.1	Srovnání malé firmy a velké firmy v oblasti gastronomie – stabilita, adaptace a flexibilita	41
9.2	Teoretické porovnání malé a velké firmy	41
9.2.1	Podnik A	42
9.2.2	Podnik B	43
10	Dotazník na dopady na zaměstnance	44

10.1	Obecná charakteristika respondentů	44
10.2	Ekonomický dopad krize	44
10.3	Psychologický dopad krize	45
10.4	Porovnání jistoty finanční zaměstnanců ve státním a soukromém sektoru 45	
10.5	Dopady na zaměstnance v potravinářském a gastro průmyslu	46
10.6	Dopady na zaměstnance IT služeb a elektrotechnického průmyslu.....	46
10.7	Dopady na zaměstnance ve službách	47
10.8	Dopady na zaměstnance ve školství a vzdělávání.....	47
11	Rozhovor se zaměstnanci ze zasažených odvětví	48
11.1	Respondent 1.....	48
11.2	Respondent 2.....	49
11.3	Respondent 3.....	49
11.4	Respondent 4.....	50
12	Návrhy na vyrovnávání se s krizemi pro zaměstnance a zaměstnavatele	51
	Závěr	52
	Seznam literatury	53
	Seznam příloh	59

Seznam použitých zkratk a symbolů

WHO World Health Organization – Světová zdravotnická organizace

ČR Česká republika

MFČR Ministerstvo financí České republiky

MZČR Ministerstvo zdravotnictví České republiky

ČSÚ Český statistický úřad

OSN Organizace spojených národů

IT Informační technologie

USA Spojené státy americké

OECD Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

PCR Polymerase chain reaction

NUDZ Národní ústav duševního zdraví

MS Microsoft

HVBR Výsledek hospodaření běžného roku

HDP Hrubý domácí produkt

GDP Gross domestic product

Úvod

V roce 2020 otřásla světem pandemie koronaviru, jehož původ se datuje k prosinci roku 2019 a čínskému městu Wuhan. Tato pandemie zasáhla všechny světadíly, jejich ekonomické struktury a životy lidí, jak po ekonomické stránce, tak po stránce fyzické i mentální. Nadnárodní společenství, vlády zemí, společnosti a jedinci se museli adaptovat na nové podmínky, které bylo nutné vytvořit k zamezení šíření této rychle se rozšiřující respirační nemoci. Svět se tedy z měsíce na měsíc změnil k nepoznání, byla omezena svoboda pohybu lidí, volné cestování bylo značně zasaženo, velké množství podniků muselo pozastavit svoji funkci a přejít do nouzového režimu. Nejvíce negativně pak tato krize zasáhla odvětví turismu, gastronomie a služeb. Lidé si museli odpustit luxusní statky a přečkat tuto situaci, která stále i ke konci roku 2021 není dořešená. Velký zásah měla tato pandemie i do zdravotnické sféry, kdy byly přeplněny nemocniční kapacity, docházely zdravotnické pomůcky a v mnohých případech musely vlády žádat o pomoc i své občany, ať už po stránce kooperativní či finanční ve formě dluhopisů.

Teoretická část této práce bude pojednávat o tom co pandemie vlastně je, její vnik a šíření s tím, že vše bude ilustrováno případem koronaviru a jeho vývojem v čase. Dále bude obsahovat popis krizových situací, které vznikaly v důsledku rychlého šíření a jeho pokusu o zpomalení či zastavení. Následovat budou modely možných dopadů a adaptací na vyvstalou situaci, a to jak pro jednotlivce, tak pro ekonomické celky jako jsou státy a firmy.

Praktická část bude obsahovat výzkum dopadu, v jednom z nejvíce postiženém odvětví, a to gastronomie. Práce bude zaměřena na malou firmu, její adaptace a na danou situaci a porovnání se střední až velkou firmou, které nemá až tak flexibilní strukturu, tudíž adaptace trvají delší dobu, než se projeví adaptace skrz rigidní přístup a zdlouhavý byrokratický proces. Dále bude prezentován socioekonomický dopad na zaměstnance firem z různých odvětví kvantitativní formou dotazníku skládajícího se z 15 otázek. Pro důkladnější rozbor dopadu na zaměstnance budou zahrnuty analýzy ze čtyř rozhovorů, které budou sloužit jako detailnější vyobrazení situace.

Následně práce bude prezentovat adaptační modely na krize a jejich možné aplikace na krizi současnou. Tyto postupy budou rozděleny pro zaměstnance a

zaměstnavatele, tak aby ekonomické struktury mohly stále fungovat a nezamrzla jejich produkce a značně to neovlivnilo jejich příjmy. Co se týče zaměstnanců, tak práce pojednává o psychologickém dopadu na jejich mentální zdraví, prevence depresí a jiných mentálních neduhů způsobených takto extrémními podmínkami. Následně práce prezentuje možné druhy finančního zabezpečení během takto nestabilní tržní situace.

Teoretická část bakalářské práce

1 Pandemie

„Slovo je odvozeno z českých slov pan – všichni a demos – lidé“ (Doherty, 2013, str. 93)

Pandemie vychází z definice epidemie a jejího následného šíření na větší území, respektive napříč státy a kontinenty. Epidemií je označováno onemocnění, u kterého je zaznamenán rapidní nárůst počtu onemocněných na 100 000 obyvatel. V České republice je definováno rozmezí 1600-1800 nemocných na 100 000 obyvatel. (Krajská hygienická stanice Ostrava, 2007)

Za pandemii je tedy považována globálně šířená nemoc s vysokým počtem nakažených, s tím je spjatá zvýšená mortalita v důsledku nemoci. V minulosti zemi postihly ku příkladu pandemie cholery, španělské chřipky, ptačí chřipky, prasečí chřipky a nyní se svět vypořádává s pandemií koronaviru, také známého jako covid-19 nebo SARS-CoV-2. Nicméně ohledně využití termínu pandemie byly před prohloubením vědomostí v oblasti molekulární biologie pře. Tyto dohady vznikaly na základě nepřilíš dokonalé cesty, jak identifikovat pravou příčinu nemoci, či úmrtí. Nyní se dá mnohem rychleji přijít na onemocnění, díky tomu, že není třeba čekat, než se nemoc plně rozvine. Pandemie tak může být sledovaná i na nemocích s nepatrnými příznaky, pokud splňují rapidní a globální šíření. Takto vyhlášená pandemie byla pandemie prasečí chřipky v roce 2009, přestože tento termín je většinou populací spojován s katastrofickými dopady, tak ne vždy probíhá takový scénář. Často bývá situace zkreslována médií, konkrétní případ prasečí chřipky nebyl pro lidi prakticky nebezpečnější nežli sezónní chřipka, avšak média z ní vytvářely zdravotní hrozbu. (Trojánek, 2021)

1.1 Kým je pandemie vyhlášovaná

Pandemickou situaci není možné vyřešit pouze vnitrostátně, proto u vyhlásování stojí nadnárodní organizace World health organisation se sídlem v Ženevě, která zaměstnává epidemiology, statistiky a experty z oblasti lidského zdraví z celého světa. Zodpovědnost vyhlášení pandemie tedy stojí na WHO. Tato organizace je

jedna z nejlépe funkčních částí Organizace spojených národů, málokdy se setkává s kritikou, avšak v souvislosti s krizí covid-19 se potýkala s pochybnostmi o včasném zakročení, či správnosti rozhodnutí. Na druhou stranu chudší státy ocenily podporu ze strany OSN a jejich reakci na šířící se pandemii. Výsledně byla společnost WHO nominována na Nobelovu cenu míru. (The Economic Times, 2021)

1.2 Co je to koronavirus

„Koronaviry jsou středně velké obalené viry (60–140 nm), jejichž genom je tvořen nesegmentovanou jednovláknovou RNA pozitivní polaritě o velikosti 26–32 kb. Nukleokapsida bývá pleomorfní a obvykle sférického tvaru. Název celé čeledi je odvozen od typického vzhledu virionu v elektronovém mikroskopu, neboť povrchové S proteiny připomínají věnec či sluneční korunu při zatmění (z lat. corona = koruna, věnec).“ (Trojánek, 2021)

Koronavirus je infekční onemocnění, které je způsobované virem SARS-CoV-2. Onemocnění se velmi podobá typické chřipce, kdy je postižen respirační aparát. Mezi symptomy patří horečka, kašel, ztráta hlasu, ztížené dýchání, svalová bolest, zmatení či malátnost a v neposlední řadě zhoršení chronických onemocnění. Pro většinu lidí tato nemoc nepředstavuje vážnou hrozbu, v některých případech může být však smrtelná, aniž by člověk měl nějaké specifické predispozice jako vyšší věk a vrozené či získané nemoci. V takových případech vyžaduje akutní léčení a ve vážných případech připojení na plicní ventilátor. Lidé, kteří trpí ku příkladu kardiovaskulárními či respiračními nemocemi, cukrovkou, rakovinou by měli věnovat vyšší pozornost případnému nakažení tímto onemocnění. Toto onemocnění se šíří z nakažených osob tělními tekutinami, převážně respiračními sekrety, nejčastěji pak kašlem, ale také i během konverzace, kdy se může virus transferovat skrz výpary z plic. (WHO, 2021)

1.2.1 Typy koronaviru

V průběhu pandemie se objevilo několik mutací koronaviru, které stěžují podmínky léčky a prevence šíření, jelikož mají různou míru rezistivity. Koronavirus s nejhroššími dopady na zdraví a těžkou mírou prevence je variace Omicron, pocházející z Jižní Afriky. Podle profesora Oliveiry je více než 50 mutací. Na příklad varianta Omicron má 10 mutací ve srovnání s Delta variací, která jich má

pouhé dvě, tvoří velkou část a vytváří potenciálně větší hrozbu. Mezi další běžné koronaviry patří alfa koronaviry (229E a NL63) a beta koronaviry (OC43 a HKU1). Tyto koronaviry se nejčastěji šíří mezi lidmi. (Gallagher, 2021)

1.2.2 Původ koronaviru

Za původ šíření nákazy se označuje Wu-chan, hlavní město čínské provincie Chu-pej, kde se poprvé v prosinci 2019 podařilo nákazu identifikovat. Laxní přístup k tomuto onemocnění a jeho nakažlivost způsobil rapidní šíření do celého světa. Vědci se domnívají, že k přenosu tohoto původně zvířecího viru, došlo na tamní tržnici, kde se nedodržovaly hygienické standardy a běžnou praxí bylo mísení tělních tekutin prodávaných zvířecích produktů. Před začátkem roku 2020 bylo hospitalizováno již 27 lidí, z čehož měla jedna třetina vážný průběh a na konci roku o tomto zjištění informovala čínská pobočka WHO. Onemocnění bylo později pojmenováno Covid-19, podle roku počátku šíření a koronavirové skupiny. (Trojáněk, 2021)

1.3 Šíření koronaviru

K přenosu covidu-19 musí být splněny tři podmínky, těmi jsou nakažený, médium a potenciální oběť. K takto rapidnímu procesu šíření, jaký jsme zaznamenali během koronavirové krize došlo primárně kvůli tomu, že to byl nový patogen. Díky této skutečnosti nebyl lidský organismus připraven této nemoci odolávat. Většina respiračních nemocí se šíří relativně velkou rychlostí, díky snadné přenositelnosti, obzvláště pak v Evropských státech, kde lidé nebyli zvyklí nosit roušky. Díky zaběhlému preventivnímu jednání vyspělých asijských států nebyly jejich zdravotnické systémy natolik přetíženy. (Iwasaki, 2020)

Největší problém poté nastal v důsledku globalizace. Globalizace propojuje svět ekonomicky, kulturně a politicky, lidé mají možnost volného pohybu, jak z hlediska rekreace, tak pracovního. Tento volný pohyb lidí zapříčinil akceleraci šíření covidu-19, vzhledem k jeho snadnému přenosu, kdy k němu může dojít i během konverzace. Pak tedy lidé vracející se z Číny mohli rozvézt patogen do celého světa, převážně z laxního přístupu k nově objevené nemoci. Bylo zaznamenáno několik případů, kdy se lidé po návratu z Číny vydali s kolegy z práce či rodinou do zimních středisek, či podobných míst s vysokou koncentrací lidí, a takto se vytvořila časovaná bomba. (Worldometer, 2021)

Během šíření koronaviru společnost WHO vydávala pokyny ohledně prevence nákazy. Mezi ně patřilo sedm hlavních pilířů, které mohl běžný občan dodržovat a snížit tak riziko nakažení. Řadí se k nim časté umývání rukou, jelikož se rukama lidé dotýkají různých veřejných ploch, tak tato praktika může zmírnit riziko přenosu bakterií nebo virů. Důležitými složkami byly dodržování vzdálenosti alespoň jednoho metru a nošení roušky, které v důsledku měly velký vliv na rapidní šíření na veřejných místech. Dále bylo doporučováno kýchat a kašlat do loktu či do kapesníku a nedotýkat se nosu a pusy. Markantní vliv pro MHD a uzavřené prostory má časté větrání za účelem nekumulovat vysoké množství viru v místnostech či vozidlech. V neposlední řadě se nedoporučovalo přílišné shromažďování. (WHO, 2021)

2 Vznik krizových situací v průběhu pandemie

Během pandemie se státy, občané a firmy potýkaly ve velké míře s doposud nezvyklými situacemi. Lidé a firmy museli pružně reagovat na restrikce, které měly chránit lidské životy, což pak vyústilo v dopad na ekonomicky aktivní jednotky.

2.1 Krize ve službách a průmyslu

Služby a průmysly byly ovlivněny na základě omezujících nařízeních, které vydávala vláda, docházelo pak v průmyslu k výpadku dodavatelů, kteří měli sníženou produkci na základě nedostatku primárních zdrojů či chybějících zaměstnanců v důsledku karantény a izolace. Kromě úplného uzavírání podniků se společnosti potýkaly s nižší mírou poptávky po některých službách. Ku příkladu kompletně zavřené tělocvičny měly za důsledek propad nabídky po lekcích jógy, fitness, kulturistice atd. Některé omezené odvětví zaznamenaly přesun pracovníků do odvětví jiných, toto se pak tedy jmenovitě týkalo nejvíce zasažených jako gastro průmysl, průmysl cestovního ruchu či právě služby fitness. (ČSÚ, 2021)

2.2 Krize ve zdravotnictví

Průběh pandemie covid-19 přetížil české zdravotnictví z důvodu, že na něj nebyla Česká republika dostatečně připravená. Tato krize si vyžádala spoustu obětí, kterým nebyl stát schopen poskytnout dostatečnou zdravotní péči, ať už se jednalo o nemocniční kapacity nebo jejich vybavení, primárně ventilátory, které ČR sháněla ze zahraničí. Během krize vzrostly ceny zdravotnických pomůcek, které bylo nutno shánět ze zabezpečenějších států. S náhlým přílivem nakažených do nemocnic, bylo potřeba zaměstnat více zdravotnického personálu na delší úvazky. Vývoj situace tedy vyžadoval pomoc, ze strany bývalých zaměstnanců z tohoto odvětví a zaměstnání studentů, kteří se na svoji budoucí kariéru ve zdravotnictví připravovali. Motivací k tomuto kroku byla mimořádná finanční podpora zdravotnickému personálu, který operoval s pacienty nakaženými covidem-19, taktéž byli finančně motivováni zaměstnanci nezdravotnických profesí a sociálních služeb. (Vláda ČR, 2020) Kromě financí, byla důležitým aspektem solidarita, která působí jako motivační faktor nepeněžní. Stejný průběh byl v případě, kdy nebyl

dostatečný počet roušek a byly beznadějně vykoupené, se lidé rozhodli vyřešit situaci šitím ochranných pomůcek a pomoci sami sobě.

Identifikace nemocných, před nástupem hlavních znaků nemoci, probíhala plošným testováním, které bylo v Česku dostupné pro pojištěné periodicky zadarmo, avšak existovala možnost si zaplatit za testování či samotesty, od listopadu roku 2021 je testování zadarmo pouze pro očkované. Díky testování mělo dojít k prevenci přetížení nemocnicí a rapidního nárustu reprodukčního čísla. Česká republika byla k 15. listopadu roku 2021 na čtrnácté příčce počtu testů na milion obyvatel a to s 3,7 milionem testů, což sebou pojí vysoké náklady za tuto službu. (Worldmeters, 2021)

Česká republika taktéž investovala do vybudování polních nemocnic, které měly sloužit při zhoršení situace jako prevence dalších úmrtí spojených s touto nemocí, nejdražší projekt Letňanské nemocnice téměř za sto milionu, však nebyl nikdy využit. Toto kontroverzní rozhodnutí vyvolalo značnou nedůvěru vládě, vzhledem k možnosti pronajmutí O2 arény, která by byla zadarmo.

Finálním krokem ve zdravotnictví bylo očkování, které mělo zamezit dalšímu těžkému průběhu nemoci u pacientů. Toto se pojilo s náklady na výzkum a následným odkupem vakcín. Odhadovaná cena pro pojišťovny vycházela na 9 miliard. Kromě nákladů na provoz, stát poskytl svým zaměstnancům proplacený den volna, který sloužil k odpočinku těla a vyrovnání se s vakcínou. Vedlejší účinky vakcíny jsou únava, zvýšená teplota, bolest ruky či celého těla. V těžkých případech museli být pacienti po dávce hospitalizováni. K 25. říjnu 2021 je v České republice 57,6 % očkovaných na covid-19. plně očkovaných je však 56.6 %. (Sušický, 2021)

2.2.1 Polarizování společnosti na základě dezinformací

Velký problém způsobila polarizace společnosti na základě odporu k očkování a přesvědčení, že covid-19 reálně neexistuje. Ministerstvo zdravotnictví České republiky se rozhodlo publikovat seznam tří položek, jak nenaletět dezinformacím a zároveň s tím nejčastější dezinformace za účelem uklidnit běžnou populaci. (MZČR, 2020)

„Jak nenaletět dezinformacím:

- 1. Vždy ověřte zdroj informace.*
- 2. Nesudte text jen podle nadpisu, přečtěte si článek celý.*
- 3. Ověřte si informaci i jinde, v jiném (důvěryhodném) médiu či na odborném portále.* (MZČR, 2020)

Nejčastěji se pak dezinformační weby zaměřují na škodlivost, neúčinnost nebo vyvolání nežádoucích vedlejších účinků, které jsou mnohdy fabrikované. Hodně diskutovaným jsou poté genetické dopady látek, které tělo z vakcíny přijme, vyvolání autismu, mRNA, že se jedná jen pokus na lidech, který vyvolává genetické vady. Nicméně mezi těmito teoriemi se nachází i střídmejší, které mohou oslovit širší skupinu lidí. Jde pak primárně o význam očkování pro lidi, kteří nemoc již prodělali, dále o efektivní promožování populace, kdy by se vůbec neočkovalo, nicméně ke správnému promožení dochází při 60 %-70 % očkované populace. S tím se pojí i případné očkování pouze rizikových skupin. V takovém případě by taktéž nedošlo k efektivnímu získání kolektivní imunity. Poslední skupina je zaměřena na konspirační teorie, která jsou spíše na hranici terorismu, kdy se hovoří o očkování jako o nástroji totalismu, kdy budou lidé v budoucnu nuceni k očkování, jinak se zařadí do podřadné skupiny lidí, která nebude mít žádné výhody. Populární teorií bylo, že virus unikl z laboratoře Pfizeru, kterého akcionářem je Bill Gates a je sponzorována Georgem Sorosem. Tyto teorie mají pak už spíše politický nádech, kdy se lidé straní nějakému politickému pohledu, ne však vakcíně jako takové. (MZČR, 2020)

2.3 Nedůvěra vládě

Na začátku krize byly všechny státy uvrženy do chaosu, kdy se jednalo s málo informacemi. Zaprvé bylo málo znalostí o samotném viru, jak se šíří, jaké má dopady, jak probíhá léčba. Zadruhé se tou dobou ještě nevědělo, jak správně postupovat k správné prevenci a bez protilátek nebyla možnost vakcinace. Vláda vyhlásila nouzový stav, zavřely se hranice, školy, divadla, restaurace a tak dále. Byl značně omezen i volný pohyb osob, a to v mnohých lidech vyvolávalo pocit paniky a silnou existenční úzkost. Firmy a podniky z oblasti služeb, gastronomie, cestovního ruchu přišly ze dne na den o velkou část svých příjmů, což je přinutilo sáhnout na jejich rezervy. Po prodloužení nouzového stavu bylo přes letní měsíce upuštěno od některých opatření a ekonomika se na nějakou dobu zase zvedla.

Nicméně na podzim roku 2020 nastalo nejhorší období, kdy se počty hospitalizovaných a pozitivních pacientů markantně zvýšily, proto poté na podzim došlo k tvrdému lockdownu. (Vonrouš, 2021)

Během řešení koronavirové krize se vystřídalo několik ministrů zdravotnictví a jednání vlády vypadalo chaoticky, proto se značně snížila důvěra vládě, že situaci zvládá. Z Babišova výroku „we are best in covid“ se poté stal spíše terč posměchu. Podle agentury STEM se důvěra občanů vládě na pomezí března a dubna roku 2020 pohybovala na úrovni 83 % a o rok později v únoru již byla na 25 %. Toto vše bylo v důsledku mnohdy až nahodilých opatření, místo toho, aby vláda přijala ku příkladu irský model na vyhodnocení situace a jeho stupnici pro následné řešení. (STEM, 2021)

Kromě toho, že se lidé cítili přesycení seděním doma bez možnosti aktivního života se nedůvěra vlády společně s konspiračními teoriemi pak promítla na dodržování opatření. Lidé pořádali oslavy, otevírali protestně restaurace, nenosili respirátory či jiné formy ochrany na veřejných místech. To vše, přestože jim hrozily desetitisícové pokuty, pro samotné hosty to byla většinou pokuta v řádů tisíců s maximální výší 10 000 Kč. (MFČR, 2020)

3 Dopad na českou ekonomiku

Česká ekonomika patřila za posledních 20 let k těm vyspělejším, díky své otevřené tržní ekonomice, co se týče své soběstačnosti a progresivity. V současné době se Česko pohybuje v top 50 zemích v ohledu GDP per capita. Česká ekonomika založena primárně na průmyslu, ať už se jedná o těžbu zdrojů, přes produkci zboží, až po nabídku služeb. Jedním z hlavních exportních artiklů České republiky, který přináší do České republiky značné množství finančních zdrojů jsou auta mladoboleslavské Škody AUTO a.s., nicméně ČR poskytuje do zahraničí i své služby a jiné produkty jako elektrickou energii a zemědělské produkty. Pro Českou republiku je charakteristickým znakem vysoký počet OSVČ na počet obyvatel, kdy bylo v Česku přidělených na tři miliony živnostenských oprávnění k 31.12. 2020 a i přes koronavirou krizi v tomto roce zaznamenalo toto číslo nárůst o cirká 62 000. Co se týče živnosti právnických osob, tak se jejich počet zvýšil z 870 000 na 897 000. Tyto čísla značí, že i přes současnou krizi, jsou lidé stále připraveni investovat peníze do rozvoje české ekonomiky. (ČSÚ, 2021)

Od hospodářské recese v mezi léty 2008 a 2009 se růst ekonomiky České republiky nezastavil. Od roku 2015 se nominální HDP pohyboval od 3,7 % až po 6,4 %, reálný HDP však představoval rozpětí 2,3 % až 5,4 %, který je očištěný od míry inflace. Což vykazuje značnou ekonomickou nezávislost, která vytváří, z ČR stabilní a atraktivní zemi pro další investory. (ČSÚ, 2021)

3.1 Prognózy na období pandemie

Tato podkapitola se bude věnovat prognózám a zhodnocením uznávané auditorské společnosti Deloitte a MFČR.

3.1.1 Prognóza na rok 2020 podle Deloitte

Dle hlavního ekonoma společnosti Deloitte Davida Marka měla ČR zaznamenat pokles růstu HDP v roce 2020 nehledě na krizi, která v daném roce neočekávaně proběhla. Tento propad se měl projevit na základě brexitu a napjatých zahraničních vztahů, primárně tedy USA a Číny, které způsobily zpomalení globální ekonomiky již v roce 2019. Pro ČR to znamenalo propad zahraniční poptávky v automobilovém průmyslu. Podle Davida Marka mohly mít drastický

dopad i prezidentské volby USA, které by mohly ovlivnit výši cel, daní a netarifních nákladů. (Marek, 2019)

„Hlavním důvodem by měl být obrat ve vývoji čistého exportu. Na vývoz dolehne zpomalení růstu poptávky v zemích, které jsou hlavními obchodními partnery Česka. Těžištěm růstu ekonomiky budou i nadále spotřební výdaje domácností a vlády. Tempo růstu globální ekonomiky by se mohlo zvýšit na 3,6 %, a to především díky zlepšení situace v rozvíjejících se zemích jako jsou Indie, Brazílie, Mexiko, Rusko nebo Turecko. Růst HDP v USA naopak dále zpomalí na 2,1 %. Čína by si měla připsat 6,1 %. Eurozóna si příliš nepolepší, aktuálně počítáme s růstem pouze o 1,3 %. Zpomalení růstu ekonomiky může omezit poptávku po práci ze strany firem, nicméně nejspíše to jen zmírní vysoký převis poptávky nad nabídkou. Proto by i při zpomalení růstu měla míra nezaměstnanosti setrvat na velmi nízké úrovni, konkrétně v blízkosti 2 %.“ (Marek, 2019)

Tento propad HDP z 6 % na 2 % by mohl značit konec ekonomického cyklu expanze, po kterém by nastala recese, jelikož však přišla krize, tak se tento propad znásobil. Vzhledem k dluhové politické situaci se teprve budou projevovat dopady a může přijít hluboký propad a následná fáze dna. (Marek, 2019)

3.1.2 Zhodnocení roku 2020 podle společnosti Deloitte

Výsledný propad z odhadované částky 2 % růstu HDP na její výslednou hodnotu cca -8 %, značící propad výkonnosti ekonomiky, byl pozorován v důsledku krize vyvolané covidem-19. Oslabení ekonomiky ovlivnilo uzavírání podniků a zavádění restrikcí, propad ve druhém kvartálu přesahující 10 %, byl největším od roku 1993, kdy se ČR osamostatnila. Další čtvrtletí byl provázen propadem HDP 5 % kvůli letnímu rozvolňování opatření. Ke konci roku zažila ČR tvrdý lockdown a znovu se HDP propadlo přes 10 %. Ekonomická výkonnost odvětví se lišila na základě jejich postižení, některé měsíce byly ku příkladu pro průmysl či služby příznivější než v minulosti. (Marek, Pelnář, Pastucha 2021)

Ku příkladu IT služby byly vyžadovány pro zlepšení infrastruktury vnitřních komunikačních kanálů nebo kanálů sloužícím ke komunikaci se zákazníky. Takto vytvořená poptávka měla dopad i na akciové trhy, kde se podepsala nárůstem poptávky cenných papírů společností se zaměřením na elektro, kterým se taktéž

zvýšil odbyt. Přesto se ČR nesetkala skoro s žádnou změnou ohledně HDP v odvětví IT. (Marek, Pelnář, Pastucha 2021)

Stát se rozhodl kompenzovat podniky, které byly zasaženy, různými balíčky, tak aby mohly pokrýt část svých nákladů a po skončení pandemie se mohly navrátit ke svojí produkci či nabídce služeb. Na základě těchto balíčků byl stát nucen schválit enormní schodek rozpočtu ve výši 500 mld. Kč. Nejzřetelnější pokles pak byl v průmyslu ve výši 2,4 % a obchod a doprava, kde se jednalo o 1,8 %. (Marek, Pelnář, Pastucha 2021)

„Česká ekonomika i přes pandemii mírně zvýšila reálnou konvergenci v podobě HDP na obyvatele po přepočtu podle parity kupní síly v roce 2020 na 94 % průměru EU, což je vyšší hodnota než v případě Španělska či Itálie. V následujícím roce, ale i v dalších letech má kvůli pomalému růstu docházet k mírnému poklesu postupně k hodnotám 90 % průměru EU.“ (Marek, Pelnář, Pastucha 2021)

Z ekonomických výsledků na konci roku 2020 se dá stanovit, že se firmy začaly adaptovat k zajištění zisku ve stížených podmínkách.

3.1.3 Prognóza roku 2020 podle MFČR

Ministerstvo financí taktéž očekávalo zpomalení ekonomiky na základě globálních politických vztahů, avšak vyhlíželo nadějně na urovnání smluvních podmínek brexitu a dokončení vyjednávací fáze mezi Čínou a USA. Na další zpomalování ekonomiky ukazoval růst HDP ve třetím čtvrtletí roku 2019, kdy dosahoval 2,5 % meziročně oproti 2,8 % které byly za celý průměr roku 2018. Na druhé straně stála spotřeba domácností, která narostla o 3,3 % díky růstu mezd, platů a dávek. Vládní sektor taktéž vydával více finančních prostředků v důsledku zvýšení nezaměstnanosti. Ve vládním sektoru byla změna o něco patrnější, a to o celé 4 %. Taktéž se navýšily investice domácností do fixního kapitálu, primárně na základě potřeby zkvalitnění bydlení. (MFČR, 2020)

V důsledku těchto ukazatelů, včetně rostoucího zahraničního obchodu, zaměstnanosti, zůstatku běžného účtu platebních bilancí a salda sektoru vládních institucí tedy MFČR očekávalo zpomalení o cirká 0,5 % DHP a v roce 2021 opětovný nárůst, avšak ne tak rapidní. Co se týče vyspělosti ekonomiky, tak bylo předpokládáno, že by dosáhla úrovně Španělska, a to ve výši 86 % cenových hladin. (MFČR, 2020)

V polovině září 2020 vydalo MFČR zprávu hodnotící současný stav a predikci na zbytek roku, na základě podrobnější analýzy, že které tato zpráva vycházela se utvářel plán na rok 2021. Podle ministerstva se už neměla přijímat další opatření vzhledem k nastávající recesi. Počítalo se s propadem výkonu ekonomiky o 6,6 % a v následujícím roce pak měl HDP vzrůst o 3,9 %. (MFČR, 2020)

3.1.4 Prognóza na rok 2021 a zhodnocení roku 2020

V pololetní zprávě MFČR se nahlíželo na krizi již optimisticky. Vzhledem k plošné možnosti vakcinace se vyspělé země mohly začít rozvolňovat po těžkém průběhu zimy, která pro českou republiku znamenala nejvyšší množství hospitalizovaných a pozitivních na covid-19. Druhá vlna covidu-19 však nezastihla pouze Česko, ale prakticky celý západní svět. (Žurovec, 2020)

„Očekávaný nárůst ekonomického výkonu o 3,2 % v letošním roce by měl být tažen všemi složkami domácí poptávky, nejvíce investicemi do fixního kapitálu a spotřebou domácností. Vlivem vysoké dynamiky importu by saldo zahraničního obchodu mělo ekonomický růst mírně zpomalovat. Opačným směrem by letos mělo působit doplňování zásob, které by mělo být podpořeno hromaděním nedokončené produkce na skladech v důsledku problémů v dodavatelských řetězcích“ (Žurovec, 2020)

Výhledově nejdrastičtější dopad za poslední rok zaznamenala oblast energetiky, kdy se cena elektřiny zvedla na 400 % původní hodnoty za megawatt a cena plynu se zvedla na 200 %. Dále se zvyšovala cena dalších komodit jako jsou kryptoměny, kukuřice a taky ropa, která zaznamenala na počátku krize drasticky propad na třetinu své hodnoty. (ČSÚ, 2021)

Přestože v prvním čtvrtletí byl v stále těžký průběh krize a s tím spjaté nařízení, tak ekonomická situace ČR prožívala jen mírný pokles DPH ve srovnání s minulým obdobím. Propad byl o 0,3 % na 2,6 %. Co se týče spotřeby domácností, tak ty stále zůstávaly skeptické a udržovaly si úspory v nadstandardní výši, což vedlo k snížení o 6,2 %. Spotřeba vládních institucí však narostla o 1,1 % díky vyšší zaměstnanosti a výdajům ve zdravotnictví. Náklady na investice do fixního kapitálu se snížily o 3 %, vzhledem k úpravě výroby a mnohdy snížení a zefektivnění výrobních procesů v důsledku krize a ušetření nákladů. (Žurovec, 2020)

V důsledku vakcinace MFČR předpokládalo, že nebude nutno přijímat další opatření, nicméně to se neuskutečnilo a vláda v říjnu 2021 přijala opatření v oblasti pohostinství a nutnosti periodického testování. Inflace by na konci roku měla dosahovat 3,2 %, to hlavně z důvodu vysoké ceny energií. Nezaměstnanost se v ČR vyvíjí pro českou ekonomiku pozitivně, jelikož se byly firmy schopny adaptovat na nové podmínky a zaniklé pozice byly nahrazeny či redesignovány, výslednou hodnotou nezaměstnanosti by měly být 3 %. Dluhová politika české republiky však pocítila další propad, nyní se očekává, že do konce roku bude výše zadlužení na úrovni 43,5 % HDP a v dalším roce 46,2 %. (Žurovec, 2020)

3.2 Inflace a deflace

„Zvyšující se prognózy spotřebitelské inflace odrážejí rostoucí ceny energií i dalších komodit, bariéry produkce v důsledku nedostatku některých komponent a surovin, omezení kapacit oproti expandující poptávce, jakož i uvolněnou měnovou politikou centrálních bank.“ (MFČR, 2020)

Politiky využívaný pojem pro vytvoření protivníka, proti kterému je nutno se postavit, jako by neměli způsob, jak se jí vyvarovat. Nicméně pravdou je, že je inflace mnohdy způsobována monetární politikou státu. Inflace značí procentuální nárůst hodnoty zboží vůči nominálnímu důchodu, jinými slovy, kolik si je spotřebitel schopen nakoupit statku za stejnou nominální hodnotu oproti předchozímu období. Pokud ekonomika zaznamenává deflaci, tak je to rovněž špatný ekonomický ukazatel, vzhledem k tomu, že v tomto případě lidé nenakupují a sedí na penězích jako formě investice, protože si budou moci koupit v příštím období víc. Takto se může ekonomika státu zpomalit, protože se odvádí nižší procento spotřební daně, která v ČR představuje cirká 50 % vybraných daní. Krom toho, se nemohou firmy dále rozvíjet a vytvářet práci pro domácnosti. (Jurečka, 2017)

Nárůst inflace v České republice je demonstrován na navýšení prostředků vynaložených na nákup stejného spotřebního košíku jakožto v minulém roce, vyjádřený procentuálně srovnávací metodou. V roce 2021 jsme v červenci zaznamenali meziroční nárůst o 4,1 %, toto navýšení může být způsobeno dopadem koronavirové a energetické krize, kdy došlo za poslední rok k nárůstu až na 400 % co se týče elektřiny a 200% hodnoty u plynu. Takto drastický nárůst

však byl v posledních dvou měsících, takže je možné, že inflace poroste ještě více. Co se týče nárůstu cen zboží za celý rok, tak ceny zboží zaznamenaly nárůst ceny průměrně o 3,6 % a hodnota služeb se zvýšila o 4,9 %. (ČSÚ, 2021)

V ČR cíluje inflaci primárně ČNB, a to na úroveň 2 %, v současné době je 4,9 %. Za rok 2021 je průměrná úroveň inflace 3,2 %. Správně dimenzovaná inflace má pro zdravou ekonomiku pozitivní dopad, díky tomu, že se ekonomikou prochází větší množství financí, aniž by docházelo k vysoké devalvaci, na základě snižování hodnoty peněz a reinvestici do nefinančního kapitálu. (ČSÚ, 2021)

3.3 Státní dluh

Státní dluh během koronavirové krize v roce 2020 vrostl na 2 049 mld. Kč z 1 640 mld. Kč v roce 2019, tento trend pokračoval i do roku 2021, kdy se v prvním kvartálu zvýšil až na 2 419 mld. Kč, což byl zároveň největší skok státního dluhu v moderní historii České republiky. Stát získával finance na střednědobých a dlouhodobých dluhopisech, které byly vydávány na domácím trhu. Tímto krokem si mohl dovolit financovat preventivní kroky ochrany zdraví proti koronaviru, podporu podniků a investiční projekty výzkumu. (ČSÚ, 2021)

4 Opatření vlády proti covid-19

V důsledku kritického vyvrcholení koronavirové pandemie se vláda České republiky rozhodla vydat několik balíčků na záchranu podniků a pro pomoc v boji proti šíření pandemie, za účelem zmírnění průběhu a snadného restartu ekonomiky. Tyto opatření však měly důsledek poptávkového a nabídkového šoku, kdy byla ku příkladu omezena svoboda pohybu, otevírací doby, styk s ostatními občany. Z těchto důvodů probíhalo kompenzování, aby proběhlo pouhé zmražení ne však úplný zánik některých sektorů. (MFČR)

4.1 Karanténa

Karanténa je nástrojem sloužícím k zábraně šíření rychle přenosných nemocí. Od izolace se liší tím, že pro umístění do karantény stačí podezření a k izolaci je nutné ověření fyzického stavu. V případě koronaviru se jednalo o čtrnáctidenní karanténu, avšak v případě, že mezi pátým a sedmým dnem od doby rizikového kontaktu člověk podstoupil PCR testování a byl potvrzený jako negativní, tak mohl karanténu ukončit. Výjimku z karantény měly osoby, které prodělaly covid-19 v posledních 180 dnech, či měly alespoň 14 dní od doby poslední dávky vakcinace. (Covid Portál, 2021)

4.2 Programy

Programů na zmírnění škod podniků a podnikatelů poskytl stát několik desítek, tak aby byly pokryty veškeré odvětví, které byly zasaženy. Jednalo se pak o podpory podniků, podnikatelů, podporu výzkumu v boji proti covid-19 a mimořádné odměny zdravotníkům a sociálním pracovníkům.

4.2.1 Program antivirus A/A plus

Program antivirus měl zajistit zaměstnancům pozici ve firmě a zároveň ochránit firmu před finančním kolapsem, a to tím způsobem, že byly státem navraceny firmě finanční prostředky. Tento program se dělil do čtyř kategorií, a to Antivirus A a A plus, Antivirus B a v neposlední řadě Antivirus C, rozdělení bylo na základě toho, jaký podnikatelský záměr měla firma a jestli se jí to dotklo přímo či jen například jako dodavatele. (Vláda ČR, 2020)

Nejvýraznějšími byly programy Antivirus A a Antivirus A plus, které se soustředily na firmy jejichž zaměstnancům byla nařízena karanténa nebo museli omezit svůj provoz a na provozy, které bylo nuceno zavřít v důsledku opatření vlády ČR. V případě verze A se jednalo o proplacení 80% mzdy až do výše 39 000 Kč v případě nařízené karantény. Antivirus A plus se poté zaměřuje na podniky, kterým bylo nařízeno ukončení provozu v důsledku se zamezením šíření koronaviru. V tomto případě se pak jednalo o 100% náhrady platu do výše 50 000 Kč. (Vláda ČR, 2020)

4.2.2 Program covid – nájemné

Primárním cílem tohoto programu bylo zachování prostorů firem v jejich lokaci, tak aby byl usnadněn restart jejich funkčnosti poté, co budou podniky opět otevřeny. Podpora dosahovala 50 % nájemného za období, kdy byly podniky poškozeny nařízeními. Strop této položky byl 10 mil. Kč pro všechny objekty jednoho provozovatele. O tuto podporu mohl zažádat i podnikatel, jehož provozovna byla zasažena a tržby klesly na 50 % průměru z minulých období. (Vláda ČR, 2020)

4.2.3 Programy pro kulturu a sport

Vláda vydala balíček na obnovu kulturního života, vzhledem k tomu, že opatření týkající se společenského života a shromažďování značně zasáhla tento sektor. Profinancované bylo udržení infrastruktury, digitalizace a provozní náklady na údržbu, avšak ne ze sta procent. V rámci podpory kultury se vyplácelo jednorázově pro OSVČ 60 000 Kč a pro právnické osoby až 5 milionů Kč. (Vláda ČR, 2020)

Co se týče sportu, tak se jednalo o podobný balíček, kdy se sportovním klubům, organizátorům, stadionům a zařízením poskytly finance na udržení chodu pro hladký restart. (Vláda ČR, 2020)

4.2.4 Program ošetřovné

Během koronavirové krize se společnost setkala se situací, kdy bylo nuceno zavřít školky a najednou byli rodiče nuceni zůstat se svými potomky doma. Nárok na ošetřovné zaniká desátým rokem dítěte a platí v případě, že potomek nemůže docházet do školského zařízení. Toto ošetřovné bylo nově vypláceno jak DPP, tak OSVČ v důsledku povahy situace a mizivou možností ji ovlivnit. Ošetřovné se

vyplácelo během celého průběhu pandemie a uzavřených školek či škol. OSVČ si tedy mohly nechat vyplácet 500 Kč za den, kdy nemohly vykonávat svoji činnost. (Vláda ČR, 2020)

4.2.5 Kompenzační bonusy pro OSVČ malé s. r. o.

Stát rovněž podporoval OSVČ nejen z oblasti kultury, ale jako kompenzační jednorázový bonus jim bylo přiděleno 25 000 Kč a dále až 1 000 Kč na den, kdy nemohly vykonávat jejich činnost. Malé firmy byly také zohledněny, bylo vypláceno 500 Kč na zaměstnance s tím, že firma, která měla méně než 3 zaměstnance dostala fixní podporu 1500 Kč na den. Tato částka měla strop ve výši 1,8 milionu eur. Podnikatelé a zaměstnanci mohli využít odkladu daňové povinnosti až o 3 měsíce v případě onemocnění covidem-19 nebo došlo k omezení jejich předmětu podnikání. Byly taktéž odloženy daně jako daň z nabytí nemovitosti, dále došlo ke snížení silniční daně u vozidel nad 3,5 tun o 25 %. Taktéž došlo k dočasnému zrušení poplatku za žádosti na celních a finančních úřadech. (MFČR, 2020)

4.2.6 Program Agricovid – potravinářství

Právníkům subjektům v oblasti potravinářství, které se zabývaly distribucí produktů a potravin a provozovatelů gastronomických služeb byly nabídnuty balíčky na zmírnění dopadu na základě poklesu příjmů o víc než 20 %. Takto zasažené podniky mohly získat až 200 000 Kč na příjemce a 10 % této částky za každou spolupracující jednotku či zaměstnance. (Vláda ČR, 2020)

4.2.7 Program pro ubytovací služby a lázeňství

Podnikatelům, kteří přišli prakticky kompletně o klientelu, v oblasti hotelnictví a lázeňství bylo přislíbeno navýšení poptávky díky voucherům na ozdravné pobyty a individuální podpora na samotné ubytovací zařízení ve výši 200 Kč na pokoj v případě, že prokázali svoji činnost před začátkem roku 2020, v opačném případě se jednalo o částku poloviční. Tato podpora byla zaměřena primárně na zachování prostor a kvalifikovaného personálu. (Vláda ČR, 2020)

5 Dopad na české firmy

Díky štědré podpoře státu nebylo likvidačně zasaženo vysoké procento podniků, během přechodné doby se mnohé dokázaly adaptovat na nově vzniklé situace. Změnili způsoby prodeje, cílové skupiny, digitalizovali své pracovní prostředí či restrukturalizovali své podniky kompletně. Vzhledem k nárůstu právnických osob i během posledních let se dá říct, že pro český business koronavirus nebyl nepřekonatelný problém. Vzhledem k velké finanční zátěži pro českou ekonomiku a zlepšení situace se stát rozhodl uvolnit v létě 2021 opatření a nechat ekonomiku se zregenerovat. (ČSÚ, 2021)

5.1 Krizový management a adaptace

Nejen pro stát, ale i pro české firmy byl podstatný krizový management, který by je takto těžkou situací provedl a minimalizoval škody. Pro krizové řízení je charakteristická identifikace krizí, před tím, než mají dopad na ekonomickou strukturu společnosti. V rámci krizového managementu se dalo předpovídat, že ke krizi dojde v důsledku vysoké míry globalizace, nakažlivosti a relativně zrádné podstatě viru covid-19, kdy je mnohdy těžké zběžně určit, zdali je nakažený vůbec nemocný. Nicméně hlavním faktorem krizového managementu, který byl důležitý v případě koronavirové krize, je řízení krize. (Tomanová, 2011)

Tento komplexní proces se zabývá minimalizací škod, vytvářením preventivních řešení pro další prohlubování krize a následnou obnovou ekonomické výkonnosti. Vzhledem k obtížnosti disciplíny jsou na pozici často dosazováni externí specialisté. V první fázi řešení krize může dojít k opatřením jako změna managementu, vytváření norem a navýšení kontrolních prvků, finanční restrukturalizace, změna cíle výroby či zdrojů, zvyšování kvalifikací. (Merhaut, 2013) Dále je nutno udržet jistou míru likvidity, za účelem udržení finančních chodů. Dále je třeba využít vhodných investic, tak aby se prostředky firmy zhodnotily či udržely hodnotu v případě vysoké míry inflace. Co se týče zaměstnanců, tak může dojít ke krátkodobému zmražení platů nebo redukování množství pracovní síly. Management se snaží zvýšit prodeje, tak aby byla firma stále ekonomicky funkční. Výsledná analýza dat z průběhu krize může podnik

posunout k efektivnější struktuře, kterou bylo potřeba vytvořit za průběhu krize a následně ji spojit s předchozím modelem. (Tomanová, 2011)

5.2 Digitalizace

České elektrotechnické a IT odvětví zaznamenalo mírný boom, poté co byla spousta firem nepřímo donucena digitalizovat své portfolia a upgradovat svoji techniku za účelem bezkontaktního podnikání. V době tvrdého lockdownu s většina firem musela zvyknout na virtuální prostředí aplikací jako jsou Zoom, Skype, Discord či MS Teams. Tyto aplikace mají za účel usnadnit komunikaci mezi kolegy, studenty či podniky jako takovými skrz internetové spojení. S tímto se pojí kybernetická bezpečnost a nutné lepší zabezpečení informačních kanálů firem, což mohlo vést k vyhledávání společností, které se zaměřují na IT podnikové infrastruktury. Krom samotných webů a aplikací, které usnadňovaly práci přes internet bylo třeba investovat do zázemí a nástrojů, které byly k práci nutné. (Horák, 2021) K dalším praktikám při volbě home office patřila školení, jak pracovat efektivně z domova či jak nepřetěžovat tělo či psychiku.

Tyto změny byly znát v celém spektru českých firem, ať už se jednalo o školství, přenos kamenného prodeje na internet, nebo prodej služeb ve virtuálním prostředí. Taktéž běžné HR procesy byly přesunuty do těchto aplikací, takže bylo zcela běžné, že společnosti jako Deloitte nabíraly skrz pohovory na platformě Skype. Tyto procesy a aktualizace byly nákladné, což se mohlo podepsat na přístupů některých firem a jejich skepticizmu vůči digitalizaci. Pro některé rigidní struktury se pak tyto procesy nedalo příliš uspěchat, díky jejich příliš byrokratickému prostředí. (Horák, 2021)

5.3 Nejvíce zasažená odvětví

Mezi nejpostiženější sektory koronavirovými opatřeními patřily průmysl cestovního ruchu a potravinářský průmysl.

V případě potravinářského a gastro průmyslu byly nuceny během lockdownu zavřít své provozovny všechny podniky, postupně pak byly dány výjimky na výdej jídla sebou a s různými restrikcemi, ku příkladu nošení roušky, či rozestupy se po čase dalo konzumovat jídlo i na místě. Některé podniky jednaly flexibilně a soustředily se na prodej jídla přes aplikace jako je Dámě Jídlo, Wolt, Bolt či vlastní

rozvozovou službu. V mnoha případech nebylo nutno tolik personálu na pracovišti, a tak zaměstnanci čerpali překážky. Výpadek poptávky v gastronomických službách způsobil problém i dodavatelům, kteří najednou měli přebytky surovin, což jim potenciálně mohlo způsobit ztráty. (ČSÚ, 2021)

Silně postiženým odvětvím byl průmysl cestovního ruchu, v případě České republiky byl omezen i volný pohyb občanů na území ČR, nicméně velkou ztrátu působilo primárně uzavření hranic a možnosti vycestovat do zahraničí, na čemž tratile i turistické destinace, kam se řadí i hlavní město Praha, vzhledem ke své kulturní podstatě. (ČSÚ, 2021) České firmy zvolily různé strategie, například letecká společnost Smartwings a. s. žádala o záruku od státu na úvěr 2,5 mld. Kč aby mohla krizi přečkat. Na oplátku nabídli svůj podíl ve společnosti za symbolickou 1 Kč, stěžejní bod dohody pak měl být to, že ročně vydají za zaměstnance cirká 3 mld. Kč a bylo by od státu zvláštní, kdyby se nesnažil podpořit kvalifikované pracovníky, tak aby nemuseli skončit na pracovním úřadě. (Koucká, 2020) Společnost Leoše Novotného Leo Express Global zvolila strategii, kdy se snažili získat finance od lidí, kteří si mohli zakoupit štítek na sedačce ve vlaku a nechat si vyrýt personalizovaný nápis. Toho mohl člověk docílit tím, že si nabil na jejich účet více než 5000 Kč.

Firmy, které reagovaly na krizi flexibilně si mohly přijít k vysokému zisku na základě změny poptávky. Ku příkladu jedna nejmenovaná moravská firma, která obstarává kovovýrobu pro logistiku, retail a průmysl ze začátku krize vysledovala trend instalace plexiskel v supermarketech v zahraničí. Nakoupili tento produkt v ČR a na Slovensku, kvůli nedostatečné saturaci na českém trhu, a poté kapitalizovali na budování ochranných štítů v supermarketech na území ČR.

Pro firmy jako rozvozové služby Košík, Wolt, Dáme Jídlo a další bylo toto období značně profitující. To vše na základě opatření, které omezovaly pohyb lidí, přestože si člověk mohl dojít do obchodu, tak i z hlediska bezpečnosti bylo výhodnější si objednat nákup a nechat si ho dovézt až domů s minimálním kontaktem s ostatními lidmi.

Vzhledem k pozastavení mnoha činností byla ochromena velká část průmyslu, který se zpětně nestihá vzpamatovat na základě chybějících součástí a surovin.

V mnoha firmách museli přistoupit na hromadné propouštění pro udržení funkční struktury firem a prevenci jejího kolapsu. (ČSÚ, 2021)

5.4 Transformace školství

Školství zaznamenalo změnu prakticky první, v případě vysokých škol se z týdne na týden přešlo na distanční online výuku, která sebou přinesla mnoho změn, a tak museli být zaměstnanci připraveni flexibilně reagovat na změny. Bylo třeba upravit studijní plán a požadavky, následně s tím vyrozumět studenty, případně jejich rodiny. Problém mohl vzniknout v případě méně movitých rodin, které si nemohly dovolit techniku, která byla potřeba a v kombinaci s probíhající krizí, se tak rodiny mohly dostat do ještě horší situace, nicméně některé školy propůjčily techniku takovým žákům. (MŠMT, 2020)

5.5 Propouštění

Proces rozvázání pracovního vztahu ze strany zaměstnavatele, nejvíce se během koronaviru poté zaměstnavatelé odvolávají na nadbytečnost ve vztahu s dopady koronavirové krize. Některé firmy se musí uchýlit k hromadnému propouštění na základě vysoké ekonomické zátěže, a to i přes programy jako Antivirus, které měly pokrýt náklady způsobené zaměstnanci, kteří nemohli chodit do práce, a přesto jim byla proplácena mzda. (MFČR, 2021)

Podle společnosti Grafton Recruitment s. r. o. muselo během první vlny zavírání podniků propouštět až 34 % společností a během tvrdého podzimního lockdownu 21 % firem. Nicméně téměř polovina podniků nezměnila svůj stav vůbec a na podzim třetina společností nabírala nové zaměstnance. (GRAFTON RECRUITMENT, 2021)

5.5.1 Propouštění ve ŠKODA AUTO a. s. v roce 2021

Velký dopad může mít potenciální propouštění v mladoboleslavské automobilce ŠKODA AUTO a.s., která na základě nedostatků čipů nutných k výrobě aut musela omezit svoji produkci. Takto postižených velkých firem jsou desítky a dopady hromadného propouštění mohou vést k přesycení úřadů práce a následné drastické restrukturalizaci trhu práce.

6 Dopad na zaměstnance

6.1 Překážky na straně zaměstnavatele

Překážky na straně zaměstnavatele slouží zaměstnancům jako náhrada mzdy v případě, že nemohou pracovat na základě jiné než vlastní chyby. Především pak v běžných situacích na základě malfunkce přístrojů, prostorů nedostatku surovin, nicméně se může stát, že příčinou jsou přírodní živly jako silné větry či povodně. (Tomšej, 2021)

„Nemůže-li zaměstnanec konat práci:

a) pro přechodnou závadu způsobenou poruchou na strojním zařízení, kterou nezavinil, v dodávce surovin nebo pohonné síly, chybnými pracovními podklady nebo jinými provozními příčinami, jde o prostoj, a nebyl-li převeden na jinou práci, přísluší mu náhrada mzdy nebo platu ve výši nejméně 80 % průměrného výdělku,

b) v důsledku přerušení práce způsobené nepříznivými povětrnostními vlivy nebo živelní událostí a nebyl-li převeden na jinou práci, přísluší mu náhrada mzdy nebo platu ve výši nejméně 60 % průměrného výdělku.“ (Tomšej, 2021)

V případě koronaviru se pak jednalo až o 100% náhrady mzdy v případě, že podnik nemohl fungovat na základě protikoronavirovým opatřením. Toto bylo ošetřeno programem Antivirus. (Vláda ČR, 2021)

6.2 Trh práce

Zaměstnanost je stav, kdy se jedinci snaží zabezpečit finanční prostředky prací. Opakem je nezaměstnanost a ta může vznikat jak dobrovolně, tak nedobrovolně, a to na základě poptávky po práci a nabídkou pracovních míst. V případě vysoké nezaměstnanosti může být trh nenasycen pracovními místy a lidé nedobrovolně nemohou najít uplatnění nebo může být vysoká minimální mzda, proto se lidé rozhodnou nepracovat dobrovolně. (ČSÚ, 2021) Dále je nutno definovat mobilitu pracovní síly, kdy se jedná o pohyb pracovní síly mezi pracovními místy či sektory. Pracovní mobilitu zažila ČR v průběhu koronavirové krize z důvodu ukončení pracovních pozic a nutné restrukturalizace tržní poptávky a nabídky. (Keynes, 2020)

Trh práce české republiky nezaznamenal příliš velký šok, jak se očekávalo, díky podpůrným programům vlády české republiky. Avšak i přes to se na trhu práce objevily výkyvy. Pomoc s nastolením rovnováhy a pracovním trhu má poskytnout i nadace Eurofound se svým programem na analýzu vyhlídkách v oblasti zaměstnanosti v rámci evropské unie. Tento projekt má trvat od roku 2021 do roku 2024 a má pomoci stabilizovat trh práce. (Eurofound, 2021)

6.2.1 Nezaměstnanost

Jeden z ukazatelů ekonomické výkonnosti je nezaměstnanost, která přímo odpovídá nabídce práce, jež byla značně ovlivněna šířením covid-19. Během koronavirové krize se stát snažil zamezit záplavě pracovních úřadů programem Antivirus, za účelem efektivního vyrovnání se s krizí. Díky těmto opatřením vzrostla nezaměstnanost v roce 2019 z 2,0 % do roku 2020 na 2,6 % a v roce 2021 vzrostla nezaměstnanost na 3,5 %. Větší dopad se mohl projevit drastickým nárůstem počtu nemocných a úbytkem prostředků, které měly firmy vyčleněny na pokrytí svých nákladů. (ČSÚ, 2021)

6.2.2 Přesun pracovníků na trhu práce

Volný trh sebou přináší výhodu flexibilní reakce na poptávkový šok a jeho možnou restrukturalizaci za účelem alokování a využití všech dostupných zdrojů, tak aby ekonomika příliš nepropadla.

S koronavirovou krizí byl spojen propad HDP, snížení ekonomické výkonnosti firem a díky tomu nutné propouštění a následný přesun zaměstnanců, buď v rámci jednoho oboru nebo napříč spektrem. Pro některé odvětví tedy mohlo dojít k restrukturalizaci, ku příkladu role cizojazyčného průvodce centrem Prahy byla zcela nadbytečná, a tak se musel uchýlit ke změně zaměření. Tomuto měly bránit programy, které tvořil stát, nicméně k restrukturalizaci dochází, když už není možnost soběstačnosti. V primárním sektoru zaměstnanost stagnovala, na druhou stranu sekundární sektor zaznamenal propad o necelých 50 000 pracovníků. Ve stavebnictví se zase počet zaměstnanců zvýšil o 21 000 a v terciálním se počet zaměstnaných snížil o 39 000. (MPO, 2020) Avšak i v tomto sektoru docházelo ke změnám kladným, zvýšil se počet zaměstnanců v IT a vzdělávání, kromě těchto odvětví se pak jednalo o zdravotní péči, velkoobchod, technologie a farmaceutický průmysl. (Němečková, 2021)

6.3 Finanční zabezpečení a investice

Přes svoji negativní povahu ekonomické krize sebou přináší také možnosti investic. V případě možnosti investice volného kapitálu by se pak člověk neměl zdráhat a uložit své finance do méně likvidního majetku, obzvláště s narůstající inflací, jakožto charakteristickým rysem krizí. Během krizí se pak doporučuje ukládat prostředky do umění, drahých kovů či nemovitostí. V případě nového trendu elektromobility se pak dalo zhodnotit majetek investováním ku příkladu do firmy Tesla Inc., které hodnota se za poslední dva roky zvýšila na patnáctinásobek. Taktéž se dalo investovat do farmaceutických firem, které taktéž zaznamenaly nárůst díky vývoji vakcín proti koronaviru. Pro lidi, kteří nedisponují velkým finančním majetkem se pak nabízí možnost investice ve formě spořicíh účtů či spoření. (Kohout, 2018)

Pro českou populaci přinesla tato krize zásadní ránu, přestože se nemusela většina Čechů nikterak zadlužit v důsledku krize, tak se jejich majetky příliš nezměnily. Pro stabilně pracující pak krize přinesla navýšení finančního kapitálu v důsledku úbytku konzumu na základě opatření, které vydávala vláda, tyto finance pak bylo možné investovat, či v budoucnu použít pro podporu lokálního podnikání ve formě nákupu produktů či služeb. (Kohout, 2018)

6.4 Psychologický dopad pandemie

Krize sebou přináší období nejistot, díky možné ztrátě zdroje financí a v případě koronaviru i z hlediska zdravotního, jednak je člověk vystaven ohrožení vlastního zdraví, ale i zdraví jeho blízkých. V případě roku 2020 a dvou lockdownů, kdy byla značně omezena volnost občana, pak vznikl problém s izolací a rozvojem psychologických poruch a onemocnění. (MZČR, 2020)

Podle průzkumu Národního ústavu duševního zdraví míra duševních onemocnění mezi léty 2017 a 2020 vzrostla od 13 % na úroveň cca 33 %. Úzkostné poruchy pak zaznamenaly nárůst o 5 % na úroveň 13,08 %. Nejdrastičtější změna pak byla u depresí, kdy se začaly vyskytovat až ve 12 % případů, což představuje 300 % stavu z roku 2017, podobný trend byl vyzorován u rizika sebevražd, které vzrostlo z úrovně 3,88 % na 14,26 %. Vliv pro některé jedince měla i vyšší konzumace alkoholu, kdy počet poruch způsobených alkoholem vzrostl cirka o

jedno procento. Podle NUDZ by se tedy lidé měli věnovat ve větší míře duševnímu zdraví a v případě potřeby vyhledat pomoc. (MZČR, 2020)

Podle průzkumu české školní inspekce, se na 10 000 dětí nezúčastňovalo distanční výuky, což bude mít dopad na jejich prospívání. Pro mnohé studenty došlo k narušení biorytmu a spánkového cyklu v důsledku stresu, snížení soukromí, tvorbě konfliktů v rodině či absence sportu. S tím byl spjat 30% nárůst počtu telefonátů na linku bezpečí ohledně domácího násilí a osobních problémů. (MZČR, 2020)

7 Řešení krizí

K udržení ekonomické výkonnosti a rychlému nastolení zdravé ekonomiky je důležité nechat trh otevřený, tak aby se vyvážila nabídka a poptávka co nejefektivněji, to jak domácí, tak globální za účelem udržení konkurenceschopnosti a nejlepší možné ceny. Státy by se měly primárně vyvarovat zvyšování cel, navýšení tarifů a zdanění a přejít do módu, kdy stát bude šetřit. Důležité je udržet ekonomiku v chodu, přestože by stát sám o sobě spíše strádal a zmírnil své investice do luxusních statků. Vzhledem k faktu, že současná krize nebyla způsobena organicky, ale na základě vnějšího faktoru, který nebylo možné ovlivnit, tak bude restart ekonomiky pravděpodobně snadnější než mezi léty 2008 a 2012. (OECD, 2010)

Pro finanční krize je charakteristická úprava fiskální a monetární politiky, která má za cíl stimulovat zaměstnanost, která značně ovlivňuje trh. Díky zaměstnanosti je možné produkovat větší množství statků či poskytovat více služeb díky tomu, že lidé mají vyšší množství finančního kapitálu, který chtějí investovat. Díky tomu hraje roli i míra inflace, která se musí udržovat na optimální hranici, tak aby peníze neztrácely příliš hodnotu, ale zároveň aby nebylo nejlepší možností, jak peníze nechat zhodnotit je pouze mít v držení. Fiskální zásahy mohou mít i jiný než očekávaný dopad ve vztahu na strukturu ekonomiky, kvůli importu a exportu. Hlavním cílem státu tedy během krize je nastavit ekonomickou strukturu, tak aby bylo primární pro občany, aby utráceli své peníze, tak jako během rozkvětu ekonomiky, zároveň by se měl stát ale soustředit na nejchudší vrstvu občanů, kteří se mohou ocitnout v těžké situaci. (OECD, 2010)

Stát může stimulovat ekonomiku snížením daní pro občany, či zvýšením dávek, tak aby běžný občan získal více peněz a mohl je použít k nákupu statků. V případě, že tyto sumy nebudou příliš vysoké, tak je minimální šance, že by je člověk uložil na spoření a díky tomuto kroku, se budou moci firmy, generující značné množství zisku státu a poskytující pracovní příležitosti, rozvíjet dál. Tohoto kroku využilo Japonsko během ekonomické krize na přelomu minulého desetiletí a díky včasnému kroku, byli relativně rychle schopni restartovat svoji ekonomiku. Německo ku příkladu vyčlenilo finance na takzvané šrotovné, zvýhodněný výkup

starých vozů za účelem koupě nového, tento krok měl za cíl, aby co nejvíce lidí nakoupilo nové automobily a tím se podařilo rozvíjet automobilový průmysl. Této akci využili v Německu téměř dva miliony občanů. Tato finanční podpora měla velký dopad i na českou ekonomiku, díky propojení s tou německou, a to nejen v automobilovém průmyslu. (OECD, 2010)

Praktická část bakalářské práce

8 Metodologie

Tato část závěrečné práce se věnuje metodologii výzkumu. Bude představena výzkumná strategie, která se opírá o kvalitativní výzkum v podobě rozhovoru, analýzy účetnických výkazů a dále o kvantitativní ve formě dotazníku.

8.1 Výzkumná strategie

Pro tuto závěrečnou práci byla zvolena možnost zkoumat kvalitativně nejvíce zasažené služby v době koronaviru, a to gastro průmysl. Tento segment české ekonomiky, byl silně ovlivněn nařízenými vládou, nicméně flexibilně jednajících podniky mohly kapitalizovat na nové struktury poptávky po jejich produktech. Součástí kvalitativního výzkumu jsou dva rozhovory, jeden je zaměřen na zaměstnance a druhý na podnikatele v tomto odvětví. Dále budou rozebrány ekonomické dopady na dvě firmy z tohoto odvětví a jejich flexibilitu v období této krize.

Kvantitativně byl zkoumán dopad krize na zaměstnance, kteří byli touto krizí také ovlivněni v důsledku restrikcí. Tento dotazník měl pokrýt široké spektrum odvětví a vytvořit reálný obraz dopadu krize na rozmanité odvětví české ekonomiky a její struktury.

8.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky, které slouží k účelu této bakalářské práce byly cíleny na identifikaci dopadů krize na podniky a zaměstnance. Důležité bylo vyjít z teoretických východisek a ptát se na přímý vliv restrikcí a povahy pandemie vůči těmto subjektům. Hlavními dotazy pak byly jaký vliv měla krize na společnosti a zaměstnance co se týče adaptací a flexibility, v jakém ekonomickém stavu se nachází nyní ve srovnání s předešlým obdobím a jak upravili své jednání finanční či psychohygienické.

Seznam dotazníkových otázek:

- Jaké je Vaše pohlaví?
- Jaká je Vaše věková skupina?
- Ve kterém kraji pracujete?

- V jakém sektoru pracujete?
- Ve kterém odvětví pracujete?
- Jaká je Vaše průměrná měsíční mzda před zdaněním?
- Zaznamenali jste změnu výše mzdy během pandemie?
- Jednal Váš zaměstnavatel flexibilně?
- Byl/a jste donucen/a změnit zaměstnání v důsledku restrukturalizace tržní poptávky v době koronavirové krize?
- V případě, že Vám byly vypláceny překážky, zvolili jste nějakou formu přivýdělku?
- Využili jste případného volného času spojeného s nedostatkem práce k rozvoji Vašich schopností?
- Navýšil/a jste volné finanční prostředky určené k investicím?
- Je Vaše finanční zabezpečení lepší než před koronavirovou krizí?
- Jak vnímáte postup vlády při řešení krize?
- Vadilo by Vám případné zpřísnění opatření?
- Měla koronavirová krize, včetně lockdownu, vliv na Vaše psychické zdraví?
- Vyhledali jste odbornou pomoc v případě zhoršení?
- Jaký měla koronavirová krize vliv na Vaše vztahy?

8.3 Výběr respondentů

S ohledem na markantní zásah do ekonomického prostředí gastronomie v ČR byly vybrány dvě firmy z tohoto odvětví. Jedna v Moravskoslezském kraji a druhá v Praze. První firma má reprezentovat malý podnik s nízkým rozpočtem a náklady a větší mírou flexibility a druhá poskytne rozbor pobočky velké firmy a její adaptace na situaci. Co se týče kvalitativního rozboru dopadu na zaměstnance, tak byly vybráni kandidáti z odvětví gastronomie, informačních technologií, školství a zdravotnictví. Pro pokrytí plošného dopadu na zaměstnance byli zvoleni kandidáti z co největšího spektra průmyslů.

8.4 Etika

Z etických důvodů nebudou uváděny jména respondentů ani názvy podniků, kteří si přáli zůstat v anonymitě. Firmy, zaměstnanci a podnikatelé byli obeznámeni s účelem dat, které poskytly za účelem zpracování této bakalářské práce. Ze zdravotních důvodů byl sběr dat prováděn distanční metodou.

8.5 Metody sběru dat a realizace výzkumu

K získání potřebných dat k zpracování této bakalářské práce byly osloveny zástupci dvou podniků, kteří dovolili zpracovat pod podmínkou anonymity dané

informace o finanční výkonnosti za období během koronavirové krize. Ke sběru dat skrz dotazník byly využité internetová média širokým záběrem respondentů napříč sektory, aby měl dotazník co nejlepší výpovědní hodnotu s ohledem na obecnou situaci v ČR. Rozhovory pak měly za cíl specifikovat dopady na zaměstnance v nejvíce zasažených odvětvích ať už pozitivně či negativně.

8.6 Popis analýzy dat

Data poskytnuté firmou byly analyzovány komparativně vůči předchozím či následujícím obdobím a mezi sebou, jelikož byly vybrány firmy ze stejného odvětví s jinou strukturou a finančním kapitálem. Dotazník byl zpracován v programu MS Excel a byla z něj vytvořena statistika, která se snažila najít korelace mezi různými faktory v daných otázkách. Na dotazník navazují rozhovory, které vykreslují úskalí a podstatu problémů, kterým museli zaměstnanci čelit v průběhu krize.

9 Analýza Dat

Tato část bakalářské práce se bude zaměřovat na vyhodnocení dat, které byly získány pro potřeby bakalářské práce. Tato analýza bude probíhat v souladu s vymezenou metodologií.

9.1 Srovnání malé firmy a velké firmy v oblasti gastronomie – stabilita, adaptace a flexibilita

Obě firmy, na které je práce zaměřena, patřily do jednoho z nejvíce postižených odvětví české ekonomiky. Dopady pandemických restrikcí byly přímé, ať už se jednalo o zavírání podniků nebo omezení jejich provozů. Díky tomuto musely firmy sáhnout do svých rezerv, podniknout kroky k zamezení krachu firmy a adaptovat se na nové podmínky. Krize zasáhla nejen do finanční stránky firmy, ale značně se podepsala i na lidském kapitálu, ať už se jednalo o psychické zdraví, tudíž efektivitu pracovníků v pracovním procesu, či případný odchod pracovníků z firmy kvůli šetření nákladů.

9.2 Teoretické porovnání malé a velké firmy

Oba typy společnosti mají své klady a zápory. Menší firmy mají zpravidla jednodušší adaptaci na nové podmínky díky své méně rigidní struktuře. Ať už by se jednalo o zázemí společnosti či samotné zaměstnance a jejich využití nebo přístup k novým technologiím a procesům s jejich následnou implementací. Tyto faktory jsou usnadněné díky nižší finanční nákladnosti pro danou firmu z hlediska přeškolování nebo nákupu potřebných nástrojů. Na druhou stranu malý typ firmy postrádá finanční stabilitu firmy velké, která si může dovolit udržet svůj chod po delší dobu a může dosáhnout na vyšší finanční prostředky díky ručení majetkem v případě, že by byla nutná půjčka pro zachování stability, navíc může díky svému renomé získat nové investory, kteří posuzují investice na základě historie finanční výkonnosti a prosperující perspektivy. V případě velké firmy pak proces modernizace a adaptace vůči novým faktorům bývá zpomalen administrativními procesy a ztížené implementací. Ta bývá ovlivněna množstvím pracovníků, poboček a větší míře averze k risku a zpracování analýz. V případě, že by došlo v nějakém větším kolosu k risk managementu, tak se tyto procesy urychlují a mohou poskytnout větší tržní kapitalizaci.

9.2.1 Podnik A

Tento podnik se sídlem v Moravskoslezském kraji byl pro potřeby bakalářské práce vybrán z hlediska demonstrace vysoké flexibility a rychlé adaptace na vyvstalé problémy spjaté s koronavirovou krizí.

Charakteristický je svoji rodinnou povahou, kdy se jedná o stravovací zařízení s nízkým počtem zaměstnanců. V minulosti nedosahoval příliš vysokých zisků a v letech 2018 a 2019 byl jeho výsledek hospodaření záporný, to se však změnilo příchodem koronavirové krize, během které se podniku podařilo dostat do kladného HVBR. Toto bylo možné na základě snížení osobních nákladů firmy a drastickému navýšení tržeb za daný rok v porovnání s rokem minulým, kdy se jednalo o nárůst z 912 000 Kč na 1, 486 mil. Kč. Osobní náklady klesly z 680 000 Kč na 280 000 Kč na dané období, díky tomu, že firma nepotřebovala tolik zaměstnanců a odpracovaných hodin, navíc se zkrátila provozní doba na vytížené hodiny. V době letního rozvolnění se pak tato firma rozhodla najmout spíše brigádníky, kteří jsou finančně méně nákladní a více flexibilní, co se týče hodin a případného rozvázání pracovního vztahu. Provozní hodiny během lockdownu byly stanoveny poptávkou po jejich službách s novým způsobem provozu. Tato firma měla dohodnuté zakázky s jinými podniky o přípravě a dodání jídla k poptávajícímu. Takto sjednané dohody v dobách lockdownu a omezeného provozu přinesly společnosti nové příležitosti k získání zisku, díky tomu, že o tuto službu byl potenciálně vysoký zájem díky dodržování rozestupů a vyšší sociální skepsi ohledně kontaktu s dalšími osobami, navíc tím dochází k prevenci nárůstu reprodukčního čísla nemoci. Tento způsob prodeje jídla sebou nesl zvýšení nákladů na obalové materiály a služby, tato firma si rozvoz zajišťovala sama, tudíž neplatila extra náklady za externí rozvozovou službu. Dále bylo pro provozovnu snazší určit množství potravin, které je třeba zpracovat a tím se snížily náklady na odpad, což mělo další pozitivní dopad na ekonomickou situaci podniku.

Pohotová reakce na nové navýšení poptávky po této službě pro podnik tedy byla pro podnik profitující. Nicméně je s tím spjata i negativní složka, která přinesla snížení příjmů stávajících zaměstnanců, je však nutno podotknout, že programy jako Antivirus sloužily k tomu, aby jejich pracovní pozice a mzda byly zachovány. V případě úbytku práce totiž firmy mohly čerpat finance z těchto programů pro zaměstnance, kteří byli v daný moment nadbyteční.

9.2.2 Podnik B

Druhá firma, která byla zvolena pro účely analýzy této bakalářské práce se nachází v Praze v obchodním centru, které jednu dobu měly povinnost zavřít. Jedná se o nově otevřenou samostatnou pobočku jedné z nejrychleji rostoucí restaurační společnosti.

Během prvních měsíců otevření v roce 2019 před koronavirovou krizí dosahovala tato pobočka průměrného denního zisku cirká 55 000 Kč. Začátkem roku 2020 pak zisk klesl na hladinu 30 000 -40 000 Kč za den. Náklady na zaměstnance se poté začátkem prvního lockdownu v březnu snížily na polovinu, a to z půl milionu na necelých 250 tis. Kč. V dubnu, kdy měla pobočka zavřeno čerpala překážky pro zaměstnance a náklady na ně byly téměř nulové. Poté se 25.5. 2020 restaurace otevřela a do konce měsíce dokázala vygenerovat tržby ve výši 150 000 Kč, přičemž náklady na zaměstnance činily 90 000 Kč. Před druhým lockdownem se pobočka pohybovala v hodnotách okolo 800 000 Kč za měsíc. Po zářijovém zpřísnění nařízení tržby klesly o cca 40 % nicméně náklady na zaměstnance se pohybovaly stále mezi 200 000 Kč a 300 000 Kč. V říjnu byla pobočka opět zavřena a čerpala z programu Antivirus, přestože se v prosinci znovu otevřela, tak tržba nedosahovala předchozí úrovně, přestože náklady na zaměstnance byly ve stejné relaci. Po novém roce byla pobočka v omezeném provozu, přestože se provedla úpravu otevírací doby a zaměstnanci čerpali překážky, tak její tržby nebyly dostatečně vysoké, aby se dostala do zisku. Díky zdlouhavým procesům vyjednávání dohod vedení s rozvozevými službami se tato pobočka dostala k této službě až v květnu roku 2021. Tyto služby zvedly tržby zpátky na úroveň průměrně 40 000 Kč – 50 000 Kč.

Na tomto případu lze ilustrovat problémy spjaté s příliš byrokratickou a neflexibilní strukturou společnost a pomalé implementaci změn a reakci na nové podněty. V době, kdy se podniky snažily dostat jídlo skrz rozvozev společnost teprve probíhalo jednání o podmínkách přicházela pobočka o finance. Na druhou stranu pro zaměstnance bylo pozitivní stránkou jistota práce, díky velkým finančním rezervám této společnosti, jež zaštiťuje tuto pobočku. Díky funkční síti této organizace byla i jistota, že pobočky, které měly možnost provozovat své služby nebudou postiženy karanténou, jelikož se mohli dosadit zaměstnance z poboček, které měly omezenou nebo žádnou činnost.

10 Dotazník na dopady na zaměstnance

Dotazník vytvořený pro potřeby této práce byl směřován na ekonomicky aktivní část populace, která je finančně nezávislá, mezi respondenty se objevilo pár OSVČ a zaměstnávají sebe samé na základě poptávky po jejich službách. Dotazník, který se skládal z 18 otázek, vyplnilo 270 respondentů z České republiky. Dotázaní byli osloveni osobně k vyplnění, primárně pak přes sociální sítě, kvůli snížení pravděpodobnosti nákazy a většímu dosahu. Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit ekonomické a sociální dopady krize na zaměstnance a identifikovat případné korelace napříč spektrem dotázaných otázek.

10.1 Obecná charakteristika respondentů

Na dotazník odpovědělo 164 mužů a 102 žen, možnost jiné označili 4 respondenti. Nejvíce respondentů pak tedy tvořily věkové skupiny 18-25 a 26-39, které dohromady činily cirká 80 % odpovědí. Primární skupina respondentů, tvořící 40 %, provádí svoji činnost v Praze. Co se týče rozdělení sektorů tak státní tvořil pouze 27,7 % odpovědí a soukromý 72,3 %. Mezi nejčastější odpovědi na to, ve kterém odvětví pracují byly služby, gastro průmysl, elektrotechnický průmysl, IT, školství, zdravotnictví a farmaceutický průmysl.

S ohledem na platové ohodnocení byli respondenti rozloženi rovnoměrně a 65 % dotázaných nepocítilo žádnou změnu platu. Co se týče flexibility a adaptace, tak podle respondentů jednalo 77,5 % firem pružně a jen 9 % lidí muselo změnit práci v důsledků dopadů koronavirové krize i díky tomu, že necelých 40 % lidí stanovilo, že práce bylo více než před pandemií.

10.2 Ekonomický dopad krize

Díky balíčkům státu byli zaměstnanci zaopatřeni firmami, přestože jejich ekonomický výkon klesnul mnohdy o desítky procent. Díky novým tržním příležitostem si lehce pod 25 % dotázaných přišlo na 10% nárůst mzdy a více, což pro ně mělo psychohygienický vliv. Na druhou stranu cca 10 % respondentů zaznamenalo propad svojí mzdy o více než 10 % a 9 % bylo dokonce donuceno změnit svoji práci. Malá část dotázaných, necelých 14 %, využila možnosti přivýdělku, která jim vznikla na základě překážek. Během koronavirové krize se zlepšilo finanční zabezpečí větší polovině dotázaných a bezmála 43 % lidí se

rozhodlo navýšit své investiční sumy za účelem uchování majetku či jeho zhodnocení.

10.3 Psychologický dopad krize

S ekonomickými krizemi se pojí i vyšší míra úzkostí spjatá s finanční nestabilitou a strachem o ztrátu práce. Koronavirová krize, však přinesla i faktor zdravotních obtíží, které mohly mít negativní dopad na psychický stav zaměstnanců a případné snížení jejich efektivity. Z výsledků dotazníku se dá říct, že zaměstnanci byli spokojeni s tím, jak firmy uchojily krizi a jak se s ní vypořádali, na rozdíl od pohledu na jednání státu, kde se zvýšily pochybnosti o správném jednání státu. Díky této jistotě ve vlastní firmu a nízké míře rozvázaných pracovních poměrů se mohli lidé cítit bezpečněji. V případě, že lidé měli více volného času, tak jej investovali do sebe a osvojili si nové dovednosti, a to až ve třetině případů, díky čemuž mohli dosáhnout vyšší míry seberealizace a psychohygieny. V důsledku narůstajícího množství nakažených jsou lidé však skeptičtí ohledně dalšího omezování lidské svobody za účelem snížení reprodukčního čísla a v 59 % případů by jim vadilo další zpřísnování opatření. Necelá polovina zaměstnanců uvedla, že na jejich psychické zdraví měla krize spíše negativní dopad, což je způsobeno stresovou povahou krizí a možným vyústěním v kritické situace. Pouhých cca 21 % lidí, vyhledalo odbornou pomoc v případě, že se jich krize psychicky negativně dotkla. Vliv na osobní a pracovní vztahy krize měla v necelých 59 % případů, negativní dopad měla na 33 % lidí a pozitivní dopad zaznamenalo 26 %.

10.4 Porovnání jistoty finanční zaměstnanců ve státním a soukromém sektoru

Státní sektor přináší vyšší jistotu zaměstnaní, to se odrazilo na dotazníku tím, že většina dotazovaných ze státního sektoru nebyla nutná změnit povolání a změna se týkala pouhých 6,6 %. Taktéž nedošlo k přílišné změně platového ohodnocení a v případech, kdy se plat snižoval, tak byla změna většinou do 10 %. Pouhých 28 % lidí ze státního sektoru uvedlo, že je jejich finanční zabezpečení lepší než před krizí.

Soukromý sektor je charakteristický vyšší elasticitou, tudíž je těžší si udržet pracovní pozici, která může rychle zaniknout s chybějící poptávkou. V tomto

sektoru zaznamenalo větší procento nutnost změny práce, ze 196 lidí muselo 19 změnit povolání, nicméně pouhých 18 respondentů dostávalo nižší mzdu než před krizí. Na druhou stranu 56 respondentů ze soukromého sektoru uvedlo, že se jejich mzda zvýšila o +-10 % a v některých případech až o víc než 25 %. Lepší finanční zabezpečení hlásilo 118 respondentů, což činí 60 % odpovědí v tomto sektoru. Oproti státnímu sektoru lidé pracující v soukromém sektoru častěji navýšovali své finanční investice.

10.5 Dopady na zaměstnance v potravinářském a gastro průmyslu

Přestože toto odvětví bylo jedno z nejvíce zasažených, tak se zaměstnanci cítili relativně bezpečně, co se týkalo jejich stability práce a příjmů. Pro 54 % respondentů tato krize neznamena žádnou změnu příjmů, u 30 % lidí se pak projevila negativně primárně pak změna do 10 % a 16 % respondentů během koronavirové krize dosáhlo na vyšší plat. Necelých 19 % lidí z těchto sektorů muselo změnit práci za účelem udržení své ekonomické soběstačnosti. Cirka 62 % podniků podle svých zaměstnanců jednalo flexibilně a díky propláceným překážkám si 27 % respondentů našlo sekundární činnost za účelem výdělků. Kromě pracovních činností zaměstnanci mohli využít čas k vlastnímu rozvoji, této možnosti využilo bezmála 40 % dotazovaných, nicméně pro 23 % zaměstnanců koronavirus přinesl více práce. Většina dotázaných vnímala postupování vlády jako negativní s tím, že 57 % by nechtělo přijímat další restriktce k zamezení šíření covid-19. Na téměř třičtvrtě dotazovaných měla tato krize negativní psychický dopad, avšak jen jeden dotazovaný vyhledal profesionální pomoc s nově vyvstalými problémy.

10.6 Dopady na zaměstnance IT služeb a elektrotechnického průmyslu

Jedny z nejvíce prosperující odvětví během koronaviru byly IT a elektrotechnický průmysl, ze 70 respondentů uvedli jen 3, že jim byl snížen plat maximálně o 10 % na druhou stranu 27 z dotázaných byl plat zvýšen o více než 10 % a v některých případech hranice přesáhla 25 %. Necelá polovina zaměstnanců tohoto sektoru uvedla, že měli více práce než před koronavirovou krizí a z toho třetině byl na základě toho navýšen plat. Z výsledků průzkumu lze říct, že v těchto odvětvích si většina lidí polepšila a následně navýšila finanční prostředky určené k investicím. Polovina respondentů uvedla, že na jejich psychické zdraví měla krize negativní

dopad. V případě pozitivního dopadu se pak jednalo primárně o lidi, kterým byl plat navýšen. Pouhých 14 % dotázaných vyhledalo odbornou pomoc v případě zhoršení jejich psychického stavu.

10.7 Dopady na zaměstnance ve službách

Dopad na zaměstnance v oblasti služeb byl ovlivněn primárně tím, jestli jejich zaměstnavatel jednal flexibilně. V případě kladně vyplněných odpovědí pak převažoval spíše žádný až kladný vliv na výslednou mzdu zaměstnance, co se týče neflexibilního jednání, tak si zaměstnanci spíše pohoršili ve výsledném platovém ohodnocení. Celkově označilo 60 ze 78 zaměstnanců jednání svojí firmy jako dobře se adaptující. Jedna třetina respondentů pocítila, že práce bylo poté víc než před krizí a z toho jen 23 % zaznamenalo nárůst mzdy. Pro 51 % respondentů měla koronavirová krize negativní psychický dopad. V polovině případů zaměstnanci označili jejich finanční situaci za lepší než před koronavirovou krizí a z celkového počtu zaměstnanců v oblasti služeb 46 % navýšilo investiční částky.

10.8 Dopady na zaměstnance ve školství a vzdělávání

Pracovníci v odvětví školství a vzdělávání museli přejít ze dne na den na, pro mnohé, nový způsob výuky a tím restrukturalizovat své způsoby výuky. V tomto odvětví se téměř všichni respondenti, s jedinou výjimkou, odkazovali na to, že jejich zaměstnavatel jednal flexibilně, co se týče změn v důsledku opatření. Polovina zaměstnanců zaznamenala navýšení množství práce, přestože se téměř nikomu nijak neposunul plat. Díky tomuto se jejich finanční zabezpečení během krize nezlepšilo a 90 % respondentů nenavýšilo množství financí určených k investování. Nikdo z dotázaných nebyl nucen změnit zaměstnání a stejně tak nikdo neměl možnost zajistit si sekundární formu příjmu, v důsledku navýšení množství práce. Negativní dopad na psychické zdraví zaznamenalo 60 % učitelů a další zpříšňování by vadilo 87,5 % zaměstnaných ve školství.

11 Rozhovor se zaměstnanci ze zasažených odvětví

Rozhovory zahrnovaly rychlé představení a následný set otázek:

Jakým způsobem se na Vašem pracovním životě podepsala koronavirová krize?

Subotázky:

- Byl/a jste nucen/a změnit obor povolání?
- Vytvořila pro Vás koronavirová krize nové příležitosti?
- Byl/a jste donucen/a najít si druhou práci?

Jak je na tom nyní Vaše finanční situace?

Subotázky:

- Vylo pro Vás toto období finanční zátěží?
- Jste na tom finančně lépe než před koronavirovou situací?
- Investujete větší množství finančních prostředků?

Zaznamenal/a jste vliv na Vaše psychické zdraví?

Subotázky:

- Jak jste se vyrovnávali s psychickou zátěží během krize?
- Našli jste si nové psychohygienické návyky?
- Jste spokojeni se současným vývojem situace?

11.1 Respondent 1

První z respondentů byla mladá dívka z Prahy, věk 23 let, pohybující se v oblasti gastronomie, před koronou pracovala jako servírka a její primární práce byla barman. Měsíčně se její mzda pohybovala mezi 40 000 Kč a 60 000 Kč, s příchodem první vlny však byla nucena změnit práci, jelikož ji její zaměstnavatel nebyl schopen vyplácet dostatečné množství financí, které byly potřeba pro její životní styl. Díky tomu, že restaurace přišly o své zákazníky, tak zároveň přišly o dýška, které tvořily velkou část jejího příjmu. Díky úplnému zavírání podniků tedy změnila práci na prodavačku v obchodě, kde si přišla na cca 20 000 Kč čistého a stabilního platu. Toto množství jí však taktéž nestačilo a musela si půjčit 75 000 Kč od banky, a to i díky tomu, že musela chvíli živit svoji kamarádku, která pracuje jako tatérka a umělkyně. V důsledku sníženého rozpočtu se snažila najít si lepší

práci, a nakonec ji našla v oblasti rozvozu jídla, kde její měsíční příjem vycházel na cca 30 000 Kč. Celá krize tedy měla čistě negativní dopad na její ekonomickou situaci, a to se pojilo s vyšší stresovou mírou. Stres v jejím životě však nebyl způsoben pouze finanční nejistotou, jednak si nebyla jistá svojí finanční soběstačností, ale taktéž měla strach o zdraví svých příbuzných a sebe samé. Díky časové náročnosti nové práce neměla čas na psychohygienu, tak se její psychický stav během krize zhoršil. V důsledku restrikcí došlo k nižší míře socializace a omezení přátelských vazeb. To vše se v poslední době zlepšilo díky sestěhování s novým přítelem a souběžnému zlepšení finanční situace díky společnému soužití. Současnou situaci slečna hodnotila negativně, byla silně nespokojena s formou propagace očkování a znevýhodnění neočkovaných lidí.

11.2 Respondent 2

Druhý respondent byl softwarový vývojář z Prahy, jeho plat běžně překračoval 100 000 Kč měsíčně a během koronavirové pandemie se jeho příjem zvýšil až o 50 % na základě zvýšené poptávky po službách jeho firmy. Svě volné finanční prostředky investoval již před pandemií, avšak během pandemie se jeho portfolio v hodnotě několika milionů zhodnotilo v rámci desítek procent. Z povahy jeho práce se dle jeho slov pro něj během krize moc nezměnilo, jelikož byl odměňován v rámci projektů a na nich mohl spolupracovat se svými kolegy v online prostředí. Přestože měl respondent práce více, tak nezmínil, že pro něj byla situace stresová, a to díky tomu, že to pro něj byla ideální práce. Jediné negativní dopady na jeho život během pandemie pro něj byly omezení cestování a možnosti volnočasových aktivit, s tím se však vyrovnal tím, že se začal učit dva nové jazyky a seberealizoval se tímto způsobem.

11.3 Respondent 3

Třetí z respondentů byl doktor z moravské nemocnice. Svůj měsíční příjem nebyl ochoten sdělit, nicméně poznamenal, že si během krize polepšil. Dle jeho slov byla koronavirou krize zatím to nejhorší s čím se potýkal na základě zvýšeného počtu pacientů a vyšší míry stresu, způsobené vysokou mírou přesčasů a zodpovědností za lidské životy. To vše se podepsalo i na jeho osobním životě, kdy neměl příliš času na svoji rodinu a místy jeho rodinné vztahy trpěly na jeho časovou indispozici a psychické rozpoložení způsobené mírou stresu. Díky

vyššímu pracovnímu nasazení neměl čas na investování, nicméně navýšil množství prostředků, které dával na spoření pro své děti, tak aby byly lépe zaopatřené, když budou přecházet do dospělého věku, a to i v důsledku skepticismu ohledně vládních kroků. Nejvíce byl však rozhořčen z neochoty lidí se jít očkovat, přestože je statisticky dokázáno, že pro většinu lidí nemá očkování negativní dopad. Tento krok by podle něj značně usnadnil práci zdravotníků, kteří se museli vypořádávat s náporům stresu způsobovaným vyšší mírou hospitalizovaných osob. Tento doktor přiznal, že volném čase začal více konzumovat alkohol než před počátkem krize.

11.4 Respondent 4

Posledním respondentem byl učitel základní školy z Moravskoslezského kraje. Respondent uvedl, že jeho plat byl cca 40 000 Kč, což se za dobu pandemie nijak nezměnilo, díky tomu, že jeho obor byl nepříliš ohrožený, tak se nebál o ztrátu zaměstnání. Nicméně respondent uvedl, že přibýlo hodně práce během krize s přechodem na distanční výuku, musel přetvořit výukové materiály a adaptovat se na nové virtuální prostředí, které škola využívala na přenos informací žákům. Díky tomu, že někteří studenti nebyli dostatečně zaopatřeni, tak zprvu vytvářela situace stres okolo zajištění kvalitní výuky žákům, kteří nejsou v dobré rodinné situaci a případně si nemohou dovolit techniku pro tyto účely. Během koronavirové krize se nijak extra nezlepšila jeho finanční situace a za účelem udržení hodnoty stávajícího majetku se rozhodl investovat do kryptoměn. Díky tomu, že je respondent vášnivý cestovatel, tak byl značně omezen jeho psychohygienický návyk, a tak strádal v první fázi krize, nicméně v poslední době s možností cestovat byl již spokojenější. Nicméně se obává opětovného uzavírání škol a případném negativnímu dopadu na psychický rozvoj dětí a jejich vzdělání.

12 Návrhy na vyrovnávání se s krizemi pro zaměstnance a zaměstnavatele

V případě firem, byla důležitá úprava nabídky, díky poptávkovému šoku, který byl vyvolán vládními nařízeními. Firmy, které reagovaly flexibilně na nově nastolené podmínky se dostávaly do lepší ekonomické situace, nejen vůči konkurenci, ale dokonce i ve srovnání s předchozími obdobími. Nutno podotknout, že velké firmy, které nemohou příliš změnit strukturu společnosti nebo reorganizovat práci, tak na tom trápily, ku příkladu ŠKODA AUTO a. s. či letecké společnosti. Tyto společnosti spoléhaly na podporu státu, bez které by musely přistoupit na propouštění a prodej majetku. Pokud firmy generovaly zisk, tak pro ně bylo důležité investovat do rozvoje či do komodit, které nepodléhají peněžní inflaci, tak aby si jejich majetek udržel hodnotu nebo ji navýšil. V případě menších firem bylo potřeba být kreativní, nabízet nové služby, digitalizovat svoji nabídku a případně přejít na internetový obchod. Pro mnohé firmy v oblasti služeb poté postačí přejít do virtuálního světa a svoje služby nabízet skrz digitální média. Zaměstnanci byli značně chráněni státem před propouštěním, tudíž v tom malém procentu, kdy se jich dotklo propouštění bylo třeba hledat nové uplatnění na trhu. V případě snížení platu se člověk mohl uplatnit v druhé práci, či jako dobrovolník a pomoci s logistickými procesy řešení koronavirové krize, což by mu dalo pocit uplatnění. Pokud člověk nebyl v práci potřeba a byly mu propláceny překážky, tak mohl využít volného času k osvojení nových dovedností a koníčků, tyto praktiky by na něj měly psychohygienický dopad a cítil by se více naplněn. V případě, že byl zaměstnancův psychický stav negativně ovlivněn, mohl zaměstnavatel nabízet odbornou pomoc, či ji mohl zaměstnanec sám vyhledat. Co se týče finanční stránky, tak byla možnost investovat volné prostředky do drahých kovů, elektrotechnických společností, kryptoměn, či klasických komodit jako zlato nebo kukuřice, a to kvůli navýšení inflace v průběhu posledních dvou let, nicméně by se člověk měl vyvarovat nedostatku likvidních prostředků, aby mohl reagovat na případné negativní dopady krize jako je ztráta zaměstnání nebo nečekané vysoké výdaje.

Závěr

Tato práce měla za cíl vymezit krizové dopady koronavirové krize na zaměstnance a podnikatele s ohledem na preventivní kroky státu a firem, případně i ze strany zaměstnanců. Práce ilustrovala krizi na dvou firmách ze stejného odvětví. Tyto firmy se s krizí vypořádaly podle svých možností a na jejich případech byly demonstrovány výhody a nevýhody typu subjektu. Dále byl proveden plošný dotazník, který vyzkoumal dopady na zaměstnance v České republice a byly z něj analyzovaná data pro různá odvětví. Vypozorovány byly různé ekonomické a psychologické trendy ve státním sektoru a soukromém a napříč odvětvími. Část dotazníku byla směřována na pohled veřejnosti na jednání vlády a její kroky. Ve finální části byly tyto trendy zkoumány kvalitativně formou rozhovoru, ze kterých se hypotézy z dotazníku potvrdily a rozšířily pochopení problematiky spjaté s fungováním zaměstnanců v různých odvětvích.

Poslední kapitola byla věnována krátkému výčtu preventivních kroků na vyrovnávání se s krizemi, jak pro zaměstnance, tak pro zaměstnavatele. Taktéž byly zahrnuty možné finanční investice, které byly v průběhu krize slibné pro zajištění stálé hodnoty finančních prostředků. Důraz byl kladen i na psychohygienické kroky pro udržení morálky a zdravého psychického stavu v této době.

Na závěr lze konstatovat, že podnikatelé, firmy a zaměstnanci se s podporou státu se situací vyrovnávají relativně dobře. Díky této flexibilitě subjektů lze říct, že by se Česká republika měla z krize relativně rychle dostat poté, co bude možnost fungovat bez restrikcí. Díky modernizaci některých procesů pak budou moci firmy operovat flexibilněji a budou lépe reagovat na vnější nepříznivé podmínky, což ve výsledku bude mít dopad na větší ekonomický růst. Pro prohloubení poznatků dopadů koronavirové krize by bylo však vývoj krize nutno sledovat delší dobu, s ohledem na nový vývoj a nárůst počtu nakažených a hospitalizovaných. Dále by šlo se zaměřit na větší množství firem a v dotazníků vyhledat více korelací napříč otázkami, pro hlubší analýzu situace českého pracovního kapitálu.

Seznam literatury

ČSÚ. Statistiky. *Inflace, spotřebitelské ceny* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=31779>.

ČSÚ. Statistiky. *Zaměstnanost, nezaměstnanost* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30853>.

ČSÚ. *Deficit a dluh vládních institucí - 1. čtvrtletí 2021* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/deficit-a-dluh-vladnich-instituci-1-ctvrtleti-2021>.

DOHERTY, P. C. *Pandemics: What everyone needs to know*. Great Britain: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0199898121.

EUROFOUND. *Změny na trhu práce* [online]. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/cs/topic/employment-and-labour-markets>.

GALLAGHER, James. *Omicron: How worried should we be?* [online]. Londýn: BBC News, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/health-59418127>.

GRAFTON RECRUITMENT. Tiskové zprávy. *Během jarní vlny pandemie propouštělo více firem než na podzim* [online]. Praha: Grafton Recruitment, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.grafton.cz/cs/o-nas/medialni-zona/tiskove-zpravy/behem-jarni-vlny-pandemie-propoustelo-vice-firem-nez-na-podzim>.

HORÁK, Petr. *Digitalizace a jak (pokud) ji COVID-19 uspíšíl?* [online]. Praha: Grant Thornton, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.grantthornton.cz/clanek/digitalizace-a-covid19>.

Chřipka epidemie. *KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE SE SÍDLEM V OSTRAVĚ* [online]. Ostrava: KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE SE SÍDLEM V OSTRAVĚ, 2007 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.khsova.cz/obcanum/otazky-chripka>.

IWASAKI, Akiko. *Why does Japan have so few cases of COVID-19?* [online]. Heidelberg: EMBO Press, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.embopress.org/doi/full/10.15252/emmm.202012481>.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 9788027102518.

KEYNES, John Maynard. *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. Přeložil Lenka HUŠÁKOVÁ. V Praze: Cicero, 2020. ISBN 978-80-270-7399-3.

KOHOUT, P. *Finance po krizi - 3. rozšířené vydání*. Česká republika: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3583-2.

KOHOUT, P. *Investice: Nová strategie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-2101-4.

KRASTEV, I. -- MAREC, S. *Európa a pandémia*. Slovensko: Absynt, 2020. ISBN 978-80-8203-183-9.

MAREK, David, Daniel PELNÁŘ a Filip PASTUCHA. *Výhled české ekonomiky na rok 2021* [online]. Praha: Deloitte Touche Tohmatsu Limited, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/about-deloitte/deloitte-vyhled-ceske-ekonomiky-na-2021.pdf>.

MAREK, David. *Výhledy české ekonomiky pro rok 2020* [online]. Praha: Deloitte Touche Tohmatsu Limited, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/about-deloitte/articles/vyhledy-ceske-ekonomiky-pro-rok-2020.html>.

MERHAUT, M. *Vlivy ekonomické krize na změnu chování managementu*. Česká republika: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-365-4.

MFČR. *Makroekonomická predikce – leden 2020* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/makroekonomicka-predikce-leden-2020-37433>.

MPO. *Podnikání. Roční přehled podnikatelů a živností* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z:

<https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/rocni-prehled-podnikatelu-a-zivnosti--222295/>.

MŠMT. *Zpráva z mimořádného šetření distanční výuky* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/msmt-vydalo-zpravu-z-mimoradneho-setreni-k-distancni-vyuce>.

MZČR. Aktuálně o koronaviru. *Dezinformace, lži, hoaxy a alternativní fakta o covid-19* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/dezinformace-o-covid-19/>.

MZČR. *Dopady krize způsobené koronavirem SARS-CoV-2 a duševního zdraví populace ČR – zpráva pracovní skupiny Rady vlády pro duševní zdraví* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/01/Dopady-krize-zp%C5%AFsoben%C3%A9-koronavirem-SARS-CoV-2-a-du%C5%A1evn%C3%ADho-zdrav%C3%AD-populace-%C4%8CR.pdf>.

NĚMEČKOVÁ, Andrea. *Projevy krize spojené s pandemií onemocnění COVID-19 na trhu práce v Jihomoravském kraji* [online]. Brno, 2021 [cit. 2021-12-1] dostupné z: https://is.muni.cz/th/iw5g/Nemeckova_Andrea_477143_Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Katedra sociální politiky a sociální práce. PhDr. Markéta Horáková, Ph.D.

OECD, Organisation for Economic Co-operation and. *Trade and economic effects of responses to the economic crisis*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2010. ISBN 9786612797545.

REEVES, Martin, Nikolaus LANG a Philipp CARLSSON-SZLEZAK. *Lead Your Business Through the Coronavirus Crisis* [online]. Boston: Harvard Business Review, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://hbr.org/2020/02/lead-your-business-through-the-coronavirus-crisis>.

RODRÍGUEZ-REY, Rocío, Helena GARRIDO-HERNANSAIZ a Silvia COLLADO. *Psychological Impact and Associated Factors During the Initial Stage of the Coronavirus (COVID-19) Pandemic Among the General Population in Spain* [online]. Lausanne: Frontiers Media, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.01540/full?report=reader>.

STEM. Covid-19. *Dodržování a hodnocení protipandemických opatření a důvěra ve schopnost vlády zvládat pandemii covid-19* [online]. Praha: STEM, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/dodrzovani-a-hodnoceni-protipandemickych-opatreni-a-duvera-ve-schopnost-vlady-zvladat-pandemii-covid-19/>.

TOMANOVÁ, Ivana. *Krizový management podniku* [online]. Ostrava, 2011 [cit. 2021-12-1] Dostupné z: https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/87920/TOM0006_FMMI_B3922_6208R123_2011.pdf?sequence=1. Bakalářská práce. Technická univerzita Ostrava, Fakulta metalurgie a materiálové inženýrství. Ing Dominik Daniš.

TOMŠEJ, Jakub. *Zákoník práce ... s výkladem: právní stav k ...* Praha: Grada Publishing, 2021. Právo pro praxi. ISBN 9788027130955.

TROJÁNEK, Milan, Vyacheslav GREBENYUK, Kristýna Herrmannová HERRMANNOVÁ, et al. Nový koronavirus (SARS-CoV-2) a onemocnění COVID-19. In: *Časopis lékařů Českých* [online]. Praha: Nakladatelské a tiskové oddělení ČLS JEP, 2020, s. 13 [cit. 2021-12-01]. ISBN 1805-4420. ISSN 1805-4420. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Robin-Sin/publication/341576392_A_novel_coronavirus_SARS-CoV-2_and_COVID-19/links/5ee33189299bf1faac4e7dd2/A-novel-coronavirus-SARS-CoV-2-and-COVID-19.pdf.

VLÁDA ČR. Epidemie koronaviru. *Aktuální opatření na podporu ekonomiky* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/podpora-a-ulevy-pro-podnikatele-a-zamestnance-180601/>.

VLÁDA ČR. Onemocnění a obecně o opatřeních. *Karanténa* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/onemocneni-obecne-o-opatrenich/karantena>.

VLÁDA ČR. *Vláda schválila odměny pro zaměstnance ve zdravotnictví a v sociálních službách, podnikatelům pomohou nové programy* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-odmeny-pro-zamestnance-ve-zdravotnictvi-a-v-socialnich-sluzbach--podnikatelum-pomohou-nove-programy-187170/>.

Sušický M., Staněk J. *COVID-19 očkování* [online]. Praha: ČVUT, Fakulta informačních technologií, 2021 [cit. 2021-12-01]. ISSN 2787-9925. Dostupné z <https://ockovani.opendatalab.cz>.

VONROUŠ, Roman. *Koronavirus. Důvěra v prezidenta, vládu i parlament se citelně propadla, ukázal průzkum CVVM* [online]. Praha: ČTK, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/duvera-v-prezidenta-vladu-i-parlament-se-citelne-propadla-ukazal-pruzkum-cvvm/2056707>.

WHO. (COVID-19). *Coronavirus disease (COVID-19)* [online]. Ženeva: World Health Organisation, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1.

WHO. *Global literature on coronavirus disease* [online]. Ženeva: World Health Organisation, 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://search.bvsalud.org/global-literature-on-novel-coronavirus-2019-ncov/>.

WHO's pandemic response: From criticism to Nobel? *The Economic Times* [online]. Mumbai: The Economic Times 2021 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://economictimes.indiatimes.com/news/international/world-news/whos-pandemic-response-from-criticism-to-nobel/articleshow/81443977.cms>.

WORLDOMETER. *COVID-19 CORONAVIRUS PANDEMIC* [online]. Shanghai: Worldometer, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>.

ŽUROVEC, Michal. *Ekonomika se letos propadne o 6,6 %. Příští rok poroste o 3,9 %* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2020 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/ekonomika-se-letos-propadne-o-66-pristi-39434>.

Seznam obrázků

Seznam tabulek

Seznam příloh

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Sebastian Stopa		
STUDIJNÍ PROGRAM/OBOR/SPECIALIZACE	6208R190 Podniková ekonomika a řízení lidských zdrojů		
NÁZEV PRÁCE	Socioekonomický dopad koronavirové krize na zaměstnance a podnikatele		
VEDOUCÍ PRÁCE	PhDr. Alemayehu Kumsa, Ph.D.		
KATEDRA	KRLZ - Katedra řízení lidských zdrojů	ROK ODEVZDÁNÍ	2021
POČET STRAN	62		
POČET OBRÁZKŮ	0		
POČET TABULEK	0		
POČET PŘÍLOH	1		
STRUČNÝ POPIS	<p>Tato práce se zaměřuje na popis pandemické krize, její průběh dopady a prevenci. Cílem této práce je analýza krizových situací a určení potřebných kroků k nápravě a prevenci, současně hodnotí situaci, v jaké se podniky a zaměstnanci ocitli během krize a jak se s ní vypořádávají. Během psaní práce bylo zjištěno, že dopady krize na samotné zaměstnance zatím nejsou příliš znatelné, díky preventivním krokům vlády ČR. Firmy na tom jsou obdobně, přestože některé strádají, tak jiné se dokázaly adaptovat na krizi flexibilně. Zároveň je zhodnocen i vliv na státní rozpočet, který byl zasažen opatřeními, které měly zabránit propadu ekonomické výkonnosti subjektů operujících ve státu.</p>		

KLÍČOVÁ SLOVA	Covid-19, koronavirus, ekonomická krize, zaměstnanec, zaměstnavatel, psychohygiéna, investice, HDP, státní dluh, pandemie, nařízení, inflace, trh práce, karanténa

ANNOTATION

AUTHOR	Sebastian Stopa		
FIELD	6208R190 Business Administration and Human Resources Management		
THESIS TITLE	Socioeconomic impact of coronavirus crisis on employees and entrepreneurs		
SUPERVISOR	PhDr. Alemayehu Kumsa, Ph.D.		
DEPARTMENT	KRLZ - Department of Human Resources Management	YEAR	2021
NUMBER OF PAGES	62		
NUMBER OF PICTURES	0		
NUMBER OF TABLES	0		
NUMBER OF APPENDICES	1		
SUMMARY	<p>The work focuses on the description of the pandemic crisis and its trends, impacts, and prevention. The goal of this work is to analyze crisis situations and determine the necessary steps to mitigate and prevent the current situation in which companies and employees have gotten during the crisis and simultaneously its aim is to propose solutions. During the process of writing this thesis were found new impacts of the crisis on the economic infrastructure. At the same time, the state has prevented many serious threats that were connected with the</p>		

	<p>pandemics. Even though some companies have suffered in the time of pandemics some got richer by being flexible and with good adaptive strategies. The state debt was also assessed during the analysis because it was deeply connected with the economic results of companies and their sustainability.</p>
KEY WORDS	<p>Covid-19, coronavirus, economic crisis, employee, employer, psychohygiene, investments, GDP, state debt, pandemics, restrictions, inflation, work market, quarantine</p>